

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMĦALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL**

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 30 ta' Ġunju, 2021.

Numru 15

Appell Ċivili Numru 74/2006/1 JVC

Schembri & Sons Limited

v.

Farrugia Brothers Gozo Transport Limited;

**u b'digriet tal-15 ta' Lulju, 2015 issejjaħ fil-
kawża Raymond Farrugia**

1. Dan huwa appell tal-konvenuti minn sentenza mogħtija mill-Qorti tal-Magistrati (Għawdex), Ġurisdizzjoni Superjuri, Sezzjoni Ġenerali, tat-12 ta' Jannar, 2016, li biha ordnathom sabiex iħallsu lis-soċjeta' attriċi l-ammont ta' Lm25,692.84ċ, ekwivalenti għal €59,848.22, rappreżentanti bilanċ dovut fuq merkanzija konsenjata lilhom mis-soċjeta' attriċi, kif ukoll l-imgħax fuq din is-somma, li jammonta għal Lm8,906.85, ekwivalenti għal €20,747, kif kalkolat sad-data tat-2 ta'

Ġunju, 2006. L-istess konvenuti ressqu wkoll appell mid-digriet tal-ewwel qorti tal-15 ta' Lulju 2015 fejn l-istess qorti eżerċitat il-poter tagħha *ai termini* tal-artikolu 961 tal-kap. 12 tal-liġijiet ta' Malta sabiex tordna li jiġi msejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia.

2. Il-fatti li wasslu għall-każ tallum huma dawn: kienet teżisti relazzjoni kummerċjali bejn is-soċjeta' attriċi, dik konvenuta u l-kjamat fil-kawża Raymond Farrugia. Is-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża kienu jixtru kwantita' kbira ta' planki tal-konkos u materjal relatat mingħand is-soċjeta' attriċi u sussegwentement kienu jbigħu l-istess planki tal-konkos u materjal lill-klijenti tagħhom.¹ Is-soċjeta' konvenuta u l-imsrejjaħ fil-kawża kienu jitħallsu *commission* mingħand is-soċjeta' attriċi talli xtraw il-planki tal-konkos u materjal relatat mingħandha (u mhux mingħand ħaddieħor) u s-soċjeta' konvenuta kienet ukoll titħallas – mill-klijenti tagħha u tal-kjamat fil-kawża – għas-servizz ta' trasport li kienet tipprovdi għall-planki u materjal minn Malta għal Għawdex.
3. Ġara li fil-perjodu ta' bejn l-erbgha ta' Marzu 1998 u t-tmintax ta' Diċembru 2001 is-soċjeta' attriċi kienet bigħet u kkonsenjat lis-soċjeta' konvenuta u lill-kjamat fil-kawża kwantita' kbira ta' planki tal-konkos u materjal relatat għall-prezz komplessiv ta' Lm103,752.13.
4. Minkejja li l-istess soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża kienu, bejn is-sena 1998 u t-tnejn ta' Frar 2002, ħallsu akkont fuq il-materjal lillhom ikkonsenjat is-somma ta' Lm78,059.29, baqgħu ma ħallsux il-

¹ Kien ikun hemm drabi fejn l-istess klijenti tas-soċjeta' konvenuta kienu jixtru huma stess l-imsemmija planki u materjal relatat.

bilanċ dovut minnhom lis-soċjeta' attriċi li jammonta għal Lm25,692.84 *oltre* l-imgħaxijiet relattivi.

5. Is-soċjeta' attriċi għalhekk fetħet din il-kawża u talbet illi s-soċjeta' konvenuta tiġi:

»(a) ikkundannata tħallas lis-soċjeta' attriċi l-ammont ta' Lm25,692.84ċ bilanċ dovut kif fuq intqal.

» (b) inoltre li tiġi wkoll ikkundannata tħallas l-imgħax fuq din is-somma mid-data tal-aħħar pagament imħallas akkont u cioe' dak tat-2 ta' Frar 2002 sat-2 ta' Gunju, 2006, ammontanti dan l-imgħax bir-rata ta' 8% għas-somma ta' Lm8,906.85.

»Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-mandat ta' sekwestru ..., bl-imgħax legali ulterjuri mid-data tas-sentenza sad-data tal-pagament effettiv u bl-ingunzjoni tas-soċjeta' konvenuta għas-subizzjoni.«

6. Fit-tweġiba tagħha s-soċjeta' konvenuta ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

»1. Illi preliminarjament l-azzjoni attriċi hija perenta ai termini tal-artikolu 2148(a)(b) u 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili Kap. 16;

»2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost is-soċjeta' esponenti mhijiex debitorji fl-ebda ammont ta' flus li s-soċjeta' attriċi qed titlob lil din il-Qorti tikkundannahom iħallsu;

»3. Salvi eċċezzjonijiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.«

7. L-istess soċjeta' konvenuta mbagħad ressqet tweġiba ulterjuri fejn ressqet eċċezzjoni oħra:

»Illi s-soċjeta' Farrugia Brothers Gozo Transport Limited mhijiex il-leġittimu kontraddittur billi l-ordnijiet u l-konsenji li tagħhom is-soċjeta' attriċi qed tippretendi l-ħlas ma sarux mis-soċjeta' konvenuta jew lis-soċjeta' konvenuta, u lanqas għal din s-soċjeta', jew għan-nom u fl-interess tagħha kif ser jiġi ppruvat dettaljatament fil-kors tal-kawża u kif l-istess soċjeta' attriċi setgħet tivverifika dan mid-*delivery notes* tax-xogħol ordnat u konsenjat, u l-ħlas li kien isir bejn kont għall-ordnijiet u l-konsenji li kienu jsiru fl-istess żmien li għalih is-soċjeta' attriċi tagħmel riferenza għalih li fihom saru l-konsenji li allegatament baqgħu ma tħallsux, u għaldaqstant s-soċjeta' esponenti għandha tiġi lliberata mill-osservanza tal-ġudizzju.«

8. Wara li ġie kjamat fil-kawża permezz tad-digriet tal-ewwel qorti tal-15 ta' Lulju, 2015, Raymond Farrugia wieġeb kif ġej għar-rikors tas-soċjeta' attriċi:

»1. Illi l-azzjoni attriċi hi perenta bil-preskrizzjoni estintiva fit-termini tal-artikoli 2148(a)(b), 2149(a), u 2156(f) tal-Kodiċi Ċivili, Kapitolu XVI tal-Liġijiet ta' Malta;

»2. Subordinatament u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjoni ta' hawn fuq, l-esponenti mhux debitur tas-soċjeta' attriċi;

»Salvi tweġibiet ulterjuri fid-dritt u fil-fatt.»

9. L-ewwel qorti ddeċidiet hekk:

»1. Tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mqajjma mis-soċjeta' konvenuta;

»2. Tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mqajjma mill-kjamat fil-kawża;

»3. Tiċhad l-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur mqajjma mis-soċjeta' intimata fit-tieni risposta tagħha;

»4. Tiċhad l-eċċezzjonijiet kollha rimanenti tas-soċjeta' konvenuta u tal-kjamat fil-kawża;

»5. Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tikkundanna lis-soċjeta' konvenuta u lill-kjamat fil-kawża sabiex iħallsu lis-soċjeta' attriċi l-ammont ta' Lm25,692.84ċ ekwivalenti għal €59,848.22 rappreżentanti bilanċ dovut fuq merkanzija konsenjata lilhom mis-soċjeta' attriċi;

»6. Tilqa' t-tieni talba attriċi u tikkundanna lis-soċjeta' konvenuta u lill-kjamat fil-kawża sabiex iħallsu l-imgħax fuq din is-somma ammontanti għas-somma ta' Lm8,906.85 ekwivalenti għal €20,747 kif kalkolat sad-data tat-2 ta' Ġunju, 2006;

»Bl-ispejjeż kollha kompriżi dawk tal-mandat ta' sekwestru li sar fis-sena 2006 kontra s-soċjeta' konvenuta, bl-imgħax legali ulterjuri mid-data tat-3 ta' Ġunju, 2006 sad-data tal-pagament effettiv.»

10. Il-konsiderazzjonijiet li wassluha għad-deċiżjoni tagħha ġew imfissra hekk fis-sentenza appellata:

»L-eċċezzjonijiet preliminari tal-preskrizzjoni:

»Is-soċjeta' konvenuta teċċepixxi l-preskrizzjoni ai termini ta' tliet artikoli tal-liġi ċioe' l-artikoli 2148 (a), 2148 (b) u 2149 (a) filwaqt li l-kjamat fil-kawża jeċċepixxi l-preskrizzjoni ai termini ta' erba' artikoli fil-liġi ċioe' l-artikoli 2148 (a), 2148 (b), 2149 (a) u 2156 (f) tal-Kodiċi Ċivili.

»L-artikolu 2148 jirreferi għall-preskrizzjoni bi trapass ta' tmintax-il xahar u s-sub-artikoli eċċepiti jaqraw kif isegwi:

»(a) l-azzjonijiet tal-ħajjat, skarpan, mastrudaxxi, bennejja, bajjada, ħaddieda, argentieri, arluġġara u ta' persuni oħra li jaħdmu sengħa jew arti mekkanika, għall-prezz tal-opri jew tax-xogħlijiet tagħhom, jew tal-materjal li jfornu;

»(b) l-azzjonijiet ta' kredituri għall-prezz ta' merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra mobbli, mibjugħa bl-imnut;

»L-artikolu 2149 jirreferi għall-preskrizzjoni bi trapass ta' sentejn u s-subartikolu eċċepit jaqra kif isegwi:

»(a) l-azzjonijiet tal-bennejja ta' bastimenti jew bċejjeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ta' bini ieħor jew ta' xogħlijiet oħra ta' injam, ġebel, jew materjal ieħor, għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjali li jfornu;

»L-artikolu 2156 jirreferi għall-preskrizzjoni bi trapass ta' ħames snin u s-sub-artikolu eċċepit jaqra kif isegwi:

»(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn ħwejjeġ oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirriżulta minn att pubbliku.'

»Fl-ewwel lok il-Qorti ma tistax ma tikkummentax fuq il-fatt li jidher li kemm is-soċjeta' konvenuta stess kif ukoll il-kjamat fil-kawża ma jafux eżatt liema preskrizzjoni skont huma tapplika għall-każ in eżami tant li tefgħu f'hoġor din il-Qorti għazla ta' erba' artikoli li lkoll jirreferu għal relazzjonijiet u termini ta' preskrizzjoni diversi bl-isperanza li din il-Qorti tagħmel xogħolhom u forsi ssib l-applikazzjoni tal-preskrizzjoni ai termini ta' xi wieħed mill-artikoli citati. Il-Qorti tiddeplora dan l-aġir stante li għal din il-Qorti dan l-aġir għandu jekwivali għal daqs li kieku s-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża naqsu milli jindikaw l-artikolu applikabbli stante li bl-istess attitudni kull meta titqajjem il-preskrizzjoni wieħed jista' jiċċita l-artikoli kollha tal-liġi forsi tiġi waħda tajba, proċedura li ma għandhiex tkun aċċettabbli. Il-legali tas-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża jaf ben tajjeb li f'każ li l-artikolu ma jiġix indikat il-Qorti ma tistax tiegħu konjizzjoni tal-eċċezzjoni u l-Qorti tagħmilha ċara li jekk dawn it-tip ta' eċċezzjonijiet jibqgħu jissusistu f'kawżi oħra ser tiegħu l-linja li fejn ikun ċar li min qed jeċċepixxi l-preskrizzjoni hu stess ma jafx liema preskrizzjoni tapplika u jagħmel hekk imsejġha 'fishing expedition' ser tipproċedi sabiex tibda tiċħad dawn it-tip ta' eċċezzjonijiet.

»L-ċarat is-suespost, fil-każ in eżami (u mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur trattata aktar 'il isfel), b'mod partikolari mid-dokumentazzjoni vasta esebita fl-atti jirriżulta li r-relazzjoni bejn il-partijiet bdiet fis-sena 1998 u baqgħet għaddejja u ferm attiva bejniethon sa Diċembru tas-sena 2001, ċioe' perjodu ta' bejn wieħed u ieħor tliet snin u fuqhom. Sal-25 ta' Frar, 2002 jirriżulta li kienu għadhom qed isiru ħlasijiet mill-konvenuti lis-soċjeta' attriċi. Dan huwa evidenzjat mid-dokumenti esebiti a fol. 3 sa 6 tal-proċess u d-diversi 'invoices' esebiti fl-atti. Prinċipalment mix-xhieda rriżulta li s-soċjeta' attriċi kienet tissupplixxi numru ta' planki lill-konvenuti li kienu jkunu huma stess li jiġbru l-istess planki permezz tal-vetturi tas-soċjeta' konvenuta u jwassluhom fil-Gzira ta' Għawdex huma stess liema planki kienu jintużaw sabiex isir żvilupp ta' bini ta' terzi f'Għawdex li ħafna minnhom kienu jkunu noti lill-konvenuti iżda mhux

lis-soċjeta' attriċi b'eċċezzjoni ta' ftit li kienu jħallsu direttament is-soċjeta' attriċi. Jirriżulta mill-'invoices' esebiti li kien ikun hemm bosta konsenji anki f'xahar wieħed. In vista tan-numru ta' konsenji l-konvenuti kienu jgawdu minn xi skontijiet u/jew 'commission' fuq il-prezz tal-planki. Jirriżulta li pagamenti fuq il-planki konsenjati bdew isiru mill-25 ta' Jannar, 1998 u l-aħħar pagament li sar kien dak tal-25 ta' Frar, 2002. Il-kawża nfetħet nhar l-10 ta' Lulju, 2006.

»Illi fir-rigward tal-artikolu applikabbli għall-każ odjern il-Qorti tagħmel referenza għall-kawża finalment deċiża mill-Onorabbli Qorti tal-Appell Inferjuri preseduta mill-Imħallef Dr. Philip Sciberras fl-ismijiet Pace Associates Ltd. vs Drawing Techniques Ltd (148/2003/1) deċiża nhar is-7 ta' Diċembru, 2005) fejn jingħad kif isegwi:

»Riferibilment għall-aggravji l-oħra relattivi għall-preskrizzjoni din il-Qorti jidhrilha li, għal skop ta' eżami aktar approfondit, ikun opportun jekk iż-żewġ preskrizzjonijiet – Artikolu 2148 (b) u Artikolu 2156 (f) – jiġu kkonsidrati flimkien. L-ewwel Qorti dan l-eżerċizzju ma għamlitux għax ma ġietx sollevata quddiemha l-preskrizzjoni taħt l-aħħar provvedimenti imsemmi. Ċertament, anke jekk din ma tqajmitx f'dak l-istadju ħadd ma jinnega illi tali eċċezzjoni setgħet dejjem mis-soċjeta' appellanti tiġi sollevata f' din is-sede ta' l-appell. (Ara Artikolu 2113, Kodici Ċivili; "Paul Balzan nomine -vs- John A. Scicluna nomine", Appell, 3 ta' Dicembru 1999). Dan dejjem salv s'intendi l-kwestjoni dwar il-kap ta' l- ispejjeż. Vide Kollez. Vol. XXXIV P I p 329;

»Skont l-Artikolu 2955 (5) tal-Kodici Ċivili Taljan jippreskrivu ruħhom b' għeluq sena d-drittijiet "dei commercianti, per il prezzo della merce vendute a chi non ne fa commercio". Jidher li f'dan il-liġi tagħna ma segwietx dik Taljana in kwantu tirreferi biss għall-bejgħ "bl-imnut". L-istess liġi tagħna ma tagħmilx distinzjoni bejn bejgħ bl-imnut u bejgħ bl-ingrossa imma jidher, imbagħad, li din id-distinzjoni ġiet supplimentata mill-ġurisprudenza tagħna;

»Fl-ewwel lok jinsab ritenut illi fil-każ ta' bejgħ "bl-imnut" huma kontemplati dawk kollha, kummerċjanti jew le, li jbiegħu oġġetti ta' konsum ġornaljier, tant lil min hu kummerċjant kemm lil min mhux. (Ara Kollez. Vol. XLV P III p 813). Dan ifisser li fl-Artikolu 2148 (b) il-liġi tagħna tipprexxindi mill-kwalita' tal-persuni u anzi ma tħarisx lejn dik li tista' tkun abitwalment il-professjoni tan-negozjant imma tħares lejn il-vendita partikulari in kwestjoni per se (Kollez. Vol. XLVIII P II p 959);

»L-istess ġurisprudenza tistabbilixxi mbagħad il-kriterju distintiv fundamentali bejn bejgħ bl-imnut u bejgħ bl-ingrossa billi tafferma illi fejn il-prezz reklammat huwa għall-merce destinata biex dik tiġi rivenduta jew manifatturata f'opra (Kollez. Vol. XXIII P I p 909) jew fejn wieħed ibiegħ lill-persuni li jinnegozjaw fil-merce mibjugħa u dan fi kwantita' apprezzabbli, allura l-bejgħ hu wieħed bl-ingrossa ("*Giuseppe Borg –vs Dr Giovanni Bonello et nomine et*", Appell Civili, 22 ta' Gunju 1970). Għalhekk il-grossista "vende per lo piu' a coloro i quali commerciano della cosa comprata" mentri l-imnutant "vende per lo piu' a compratori e in piccole quantita misurata al bisogno di costoro" (Vol. XXI P III p 235). Fl-ewwel każ il-

kreditu hu soġġett għall-preskrizzjoni kwinkwennali stabbilita fl-Artikolu 2156 (f), fil-każ tat-tieni, għall-preskrizzjoni ta' tmintax-il xahar kif provvdut fl-Artikolu 2148 (b);

»Fil-każ in eżami jirriżulta mix-xhieda, kif ukoll mill-invoices (fol. 18 sa fol. 21), illi kien hemm operazzjoni kummerċjali kontinwa bejn iż-żewġ soċjetajiet kontendenti. Mill-provi akkwiziti (ara deposizzjoni ta' Louise Grech, fol. 65, u l-aċċettazzjoni ta' Timothy Valletta għas-soċjeta' konvenuta, fol. 24) jirriżulta wkoll li bejn l-istess soċjetajiet kien hemm speċi ta' kont kurrent bejn żewġ kummerċjanti li jixtru minghand, jew ibiġġu lil xulxin. Huwa eskluż in fatti illi l-kontrattazzjoni kienet waħda sempliċi ta' kompravendita. Tenut kont tal-prinċipji fuq affermati din il-Qorti, bħal qorti inferjuri qabilha, hi wkoll tal-fehma illi l-kreditu pretiż ma huwiex għall-bejgħ ta' oġġetti bl-imnut u għalhekk dan iġib li l-preskrizzjoni eċċepita taħt l-Artikolu 2148 (b) mhix applikabbli. Kif kellha okkażjoni tesprimi ruħha l-Qorti ta' l-Appell Kummerċjali fil-kawża "Adrian Strickland *nomine* -vs- Anthony Sammut", deċiża fit-3 ta' Gunju 1975, "Jiġi hawn rilevat illi n-natura ta' bejgħ bl-ingrossa ma tikkonvertix ruħha f'bejgħ bl-imnut minħabba l-fatt li l-konsenja ta' l-oġġetti ma ssirx f'daqqa, imma huwa n-negozju globali li jiddetermina taħt liema kategorija għandu jiġi klassifikat il-bejgħ". Għamlet sewwa għalhekk l-ewwel Qorti li skartat l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni sottomessa lilha;

»Kif għa rilevat, issa f'din is-sede s-soċjeta' appellanti qed tinvoka l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni kwinkwennali fl-ambitu ta' l-Artikolu 2156 (f). Issa filwaqt li hu aċċettat li din il-preskrizzjoni hi dik idonea għax-xorta ta' bejgħ in speċje ma jidherx, imbagħad, fuq il-fatti akkwiziti, illi din il-preskrizzjoni tista' tirnexxi. Dan għar-raġuni illi in preżenza tal-kont kurrent eżistenti bejn il-partijiet, il-fatt tal-ħlasijiet akkont sija jekk in natura jew bi flus kontanti (ara xhieda u invoices esebiti) li jidher li baqgħu għaddejjin sas-sena 2002, jeżistu ċirkustanzi assoċjati li jimmanifestaw dak ir-rikonoxximent tali li jservi għall-interruzzjoni ta' l-istess preskrizzjoni (Artikolu 2134, Kodici Ċivili). Jinsab enunċjat li "dan ir-rikonoxximent jista' jkun preżunt jew indirett" (Kollez. Vol. XLIII P II p 744) u jista' jkun jirrigwarda wkoll kreditu illikwidu (Kollez. Vol. XXXIV P III p 742);

»F'dan il-każ Timothy Vella ir-rappreżentant tas-soċjeta' konvenuta, jgħid li ma kienx hemm qbil dwar il-valur ta' l-istock. Anke hawn pero' ta' min josserva illi "fejn id- debitur ma jiċhadx id-dejn imma sempliċement jikkontesta l-quantum ta' l-ammont dovut, allegat mill-kreditur, id-debitur ikun qiegħed jinterrompi u taċitament jirrinunzja għall-preskrizzjoni li tkun qed tiddekorri". Ara sentenza fl-ismijiet "Victor Calleja *nomine* -vs- Nazzareno Vassallo *et nomine*", Appell, 5 ta' Ottubru 1998 u d-deċiżjonijiet fiha riferenzjati;

»Anke allura għal din ir-raġuni l-preskrizzjoni sollevata mis-soċjeta' appellanti fl-istadju ta' l-appell qed tiġi riġettata.'

»Fil-kawża deciża mill-Qorti tal-Appell Superjuri fl-ismijiet Gaetano Abdilla et vs. Sebastian Dalli noe (1073/1995/1 deciża nhar l-4 ta' 10 Novembru, 2005) jingħad kif isegwi:

»F'dan l-istadju qed tiġi eċċepita l-preskrizzjoni tal-azzjoni għall-kreditu pretiz, sew dik ta' tmintax-il xahar a tenur ta' l-Artikolu 2148(b) u kemm dik ta' sentejn skont ma jipprovi l-Artikolu 2149(a) tal-Kodici Ċivili.

»L-Artikolu 2148(b) jiddisponi li "l-azzjonijiet ta' kredituri għall-prezz ta' merkanzija, oġġetti jew ħwejjeġ oħra mobbli, mibjugħa bl-imnut" jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' tmintax-il xahar.

»L-Artikolu 2149(a) jiddisponi li "l-azzjonijiet tal-bennejja ta' bastimenti jew bċejjeċ oħra tal-baħar, u tal-kuntratturi ta' bini ieħor jew ta' xogħlijiet oħra ta' injam, ġebel, jew materjal ieħor, għall-opri maħdumin minnhom jew għall-materjal li jfornu" jaqgħu bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' sentejn.

»Il-preskrizzjoni ta' l-azzjoni a tenur ta' l-Artikolu 2148(b) hija applikabbli għall-kreditu ta' merkanzija mibjugħa bl-imnut ossia bid-dettal. Fil-każ in eżami jirriżulta li kien hemm negozju bejn żewġ soċjetajiet, waħda li timmanifattura ż-żrar u l-oħra li tixtri dan il-prodott, fi kwantitajiet konsiderevoli, għall-ħtiġijiet tagħha fil-preparazzjoni u bejgħ tal-concrete. L-eċċezzjoni sollevata neċessarjament teħtieġ li ssir distinzjoni bejn bejgħ bl-imnut, li huwa preskrivibbli bid-dekors ta' tmintax-il xahar, u bejgħ bl-ingrossa, preskrivibbli bid-dekors ta' ħames snin. Din il-Qorti, kif dak inhar komposta, fis-sentenza mogħtija fis-26 ta' Mejju, 1967 fil-kawża "Emanuel Micallef pro et noe v Francis Mercieca" iċċitat dak li kien ingħad fir-rigward, u ġeneralment aċċettat f'pronunzjamenti sussegwenti, mill-Imħallef Paolo Debono fis-sentenza Attard vs Refalo:

"La legge non definisce i relativi concetti del grande o del piccolo commercio, del commercio all'ingrosso e del commercio al minuto, ma, secondo la dottrina, il criterio direttivo per distinguere il grossista dal dettagliatore e' che il primo vende per lo piu' a coloro i quali commerciano della cosa comprata mentre il secondo vende per lo piu' ai consumatori e in piccole quantita' misurate dal bisogno di costoro." (Koll. Vol. XIII.294)

»Inoltre kif gie sewwa ritenut fis-sentenza ta' din il-Qorti (sede Kummerc) tad-19 ta' Ġunju, 1933 fil-kawża fl-ismijiet "Giovanni Micallef vs Giuseppe Azzopardi

"Che da cio' emerge anche chiaro che i rapporti interceduti tra l'attore e il convenuto sono rapporti d'indole commerciale perche' il citato non acquistava il vino per proprio uso ma per venderlo nella sua bottega E quindi le somministrazioni e consegne che l'attore faceva al citato, come evincesi dal complesso di prove, non devono considerarsi come singole 11 consegne a credenza ma come diverse forniture da formare un solo conto."

»Minn dan jidher li l-preskrizzjoni sollevata mhux applikabbli għall-każ in eżami.

»Il-preskrizzjoni msemija fl-artikolu 2149(a) ċertament mhux applikabbli għall-każ billi s-soċjeta' attriċi ma hijiex qed tirreklama prezz ta' bini jew xogħlijiet oħra ta' injam, jew ta' ġebel jew materjal ieħor uzat f'xi opri maħdumin minnha iżda hawn si tratta ta' kreditu għall-bilanċ ta' prezz ta' materjal fornit lis-soċjeta' konvenuta. Bħala tali din il-preskrizzjoni mhux applikabbli għall-każ.

»Il-preskrizzjonijiet sollevati qegħdin għalhekk jiġu miċhuda.'

»Applikati l-prinċipji suesposti għall-każ odjern il-Qorti tqis li minn eżami tax-xhieda, kif ukoll mill-bosta dokumentazzjoni nkluz bosta 'invoices' esebiti huwa ċar li bejn is-soċjeta' attriċi u l-konvenuti (dejjem mingħajr preġudizzju għall-eċċezzjoni tal-leġittimu kontraddittur) kien hemm operazzjoni kummerċjali kontinwa/negozju anki għaliex il-materjal fornit kien pjuttost konsiderevoli u kien jiġi supplit direttament mill-fabbrika f'Malta lill-konvenuti li kienu jiġbru dan il-materjal bil-vetturi tas-soċjeta' intimata sabiex l-istess konvenuti jagħmlu kummerċ mill-fatt li qed iġorru dawn il-planki minn Malta għal Għawdex u jwassal l-istess planki lit-terz filwaqt li jiġbru l-ħlas li kien jikkomprendi l-prezz li jitolbu l-konvenuti tal-planki u t-trasport filwaqt li ta' dan il-konvenuti kienu jgawdu minn ċertu skontijiet u 'commission' mogħtija u mħallsa lilhom mis-soċjeta' attriċi. Dan it-tip ta' negozju minfejn evidentement is-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża kienu qed jagħmlu kummerċ minn dak li qed jixtru mingħand is-soċjeta' attriċi sabiex ikollhom aktar kummerċ fil-Gżira ta' Għawdex ma jaqa' taħt l-ebda mill-artikoli kkwotati mill-konvenuti għajr għall-artikolu 2156 (f) tal-Kap. 16 u għalhekk il-Qorti tqis li dan huwa s-sub-artikolu applikabbli għat-tip ta' relazzjoni li kien hemm bejn il-partijiet fil-każ odjern.

»Jirriżulta lil din il-Qorti li s-soċjeta' konvenuta ma ċċitatx l-artikolu 2156 (f) bħala bażi għall-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tagħha iżda biss it-tliet artikoli/sub-artikolu l-oħra li din il-Qorti ddikjarat li mhux applikabbli. Hija ġurisprudenza kostanti li l-Qorti ma tistax tqajjem hi l-preskrizzjoni applikabbli flok il-parti u għalhekk fin-nuqqas ta' indikazzjoni tal-artikolu 2156 (f) din il-Qorti ma għandhiex alternattiva għajr li tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni kif imqajma mis-soċjeta' konvenuta. Fi kwalunkwe każ iżda li kieku s-soċjeta' konvenuta iċċitat l-artikolu 2156 (f), stante li jirriżulta li l-aħħar pagament akkont sar fil-25 ta' Frar, tas-sena 2002 u l-kawża odjerna nfetħet fil-konfront tas-soċjeta' konvenuta nhar l-10 ta' Lulju, 2006 u ġiet notifikata nhar it-28 ta' Awissu, 2006 jirriżulta b'mod ampju li l-perjodu ta' ħames snin kien għadu ma ddekorriex. Il-Qorti għalhekk ser tgħaddi sabiex tiċhad l-ewwel eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mqajma mis-soċjeta' konvenuta fl-ewwel risposta tagħha suġġett dejjem għal dak li ser jiġi deċiż aktar 'il isfel dwar l-eċċezzjoni tal-leġittimu kontraddittur.

»Illi għall-kuntrarju tas-soċjeta' konvenuta, il-kjamat fil-kawża ċċita l-artikolu 2156 (f) bħala bażi tal-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mqajma minnu. Għall-kuntrarju tas-soċjeta' konvenuta, il-kjamat fil-kawża ġie notifikat bil-kawża biss nhar it-28 ta' Lulju, 2015 liema data hija ċertament oltre l-perjodu ta' ħames snin impost fl-artikolu 2156 meta kalkolata mill-aħħar pagament akkont. Ma tressqet l-ebda prova da parti tas-soċjeta' attriċi ta' xi att ġudizzjarju notifikat lil Raymond Farrugia li permezz tiegħu ġiet interrotta l-preskrizzjoni fil-konfront tiegħu. Għalhekk jeħtieġ li din il-Qorti tidhol f'analizi dwar jekk kienx

hemm xi tip ta' interruzzjoni tal-preskrizzjoni da parti tal-kjamat fil-kawża jew ammissjoni/rikonoxximent tad-debitu.

»Illi dwar dan fis-sentenza fl-ismijiet Austin Psaila vs. Lothar Slobick deċiża mill-Qorti tal-Appell, Inferjuri nhar id-9 ta' Frar, 2005 (544/2003/1 PS) jingħad kif isegwi:

»'Issa r-rikonoxximent stabbilit mill-preċitat Artikolu 2133 jestrinsika ruħu jew permezz ta' xi dikjarazzjoni espliċita jew bi kwalsiasi fatt ieħor li jimplika l-ammissjoni ta' l-eżistenza tad-dritt. Ad exemplum, il-wegħda tal-ħlas, talba għad-dilazzjoni tal-pagament, il-ħlas akkont (Artikolu 2134), l-annotazzjoni tad-debitu f' denunzja tas- suċċessjoni jew f' forma ta' entrata fl-accounts;

»Jinsab preċizat ukoll, kemm fid-duttrina legali, kif ukoll fil-ġurisprudenza, illi dan ir-rikonoxximent tad-dritt għall-fini ta' l-interuzzjoni tal-preskrizzjoni hu konfigurabbli fir-rekwiżiti tal-volontarjeta', tal-konsapevolezza, ta' l-inekwivoċità, dejjem b'mod esterjorizzat. Rekwiżiti dawn li hu neċessarju li jikkoeżistu flimkien fl-istess att;

»Jibqa' dejjem imperattiv illi l-prova dwar dawn l-istess rekwiżiti trid issir mill-attur billi huwa dan li jkun qed jikkontrasta l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni tal-kontroparti. Żgur li mhux mistenni li din il-prova ssir mill-Qorti jew mit-Tribunal li, anzi, għandu l-kompitu li jiddeċiedi "*iuxta allegata et probata*". Tajjeb li hawn jiġi mfakkar illi, kif drabi oħra deċiż, "jekk dwar din l-interuzzjoni hemm konflitt ta' provi, allura l-konsegwenza m'hijiex li għandha tiġi miċħuda l-preskrizzjoni, imma dik kuntrarja, li għandha tiġi akkolta, peress li l-posizzjoni ġuridika tkun li mentri jkun fatt li għadda t-terminu tal-preskrizzjoni, ikun ugwalment fatt illi l-attur ma ssodisfax lill-Qorti li kien hemm interruzzjoni." (Kollez. Vol. XXX P I p 989). Għaldaqstant dak li hu mportanti hu li rrikonoxximent allegat mill-attur ikun ċar u espliċitu (Kollez. Vol. XXXVIII P III p 723).'

»Illi fl-affidavit tal-kjamat fil-kawża Raymond Farrugia a fol. 291 tal-proċess iddikjara bil-ġurament kif isegwi:

»"Dwar l-ordnijiet li dwarhom qed jagħmel il-kawża ta' Schembri & Sons Ltd, nikkonferma li parti minnhom dawn kont għamilthom jiena personalment u parti oħra kienu għamluhom il-klijenti direttament u kont inkarigat biss mit-trasport tal-planki. Ix-xogħol fil-fatt jikkonsisti fix-xiri u l-ġarr tal-planki minn Malta għal Għawdex, li parti minnu għamiltu jiena u parti għamlu l-ordnijiet direttament il-klijenti. . .

»Fix-xogħol tiegħi ġieli jgħini hija Teddy Farrugia, iżda dejjem jiena personalment deher mal-kumpannija ta' Schembri & Sons Ltd. Għalkemm hija Teddy ġieli għamel ukoll xogħol għal ta' Schembri billi garrilhom il-merkanzija u dak li kellhom jagħtuh kien inqata' wkoll mill-ordnijiet li kont nagħmel jiena.

»Qiegħed nesebixxi l-irċevuti, l-invoices, u d-delivery notes kollha li għad baqali fil-pussess tiegħi biex nuri li n-negozju li dwar l-kumpannija ta' Schembri qed tagħmel il-kawża għall-ħlas sar minni personalment, u dan ta' Schembri jafuh tant li

dawn dejjem ħarġuhom f'ismi u l-indirizz ta' fejn noqgħod. ' (fol. 292 u 292)

»Fil-kontro-eżami tiegħu a fol. 520 tal-proċess datat 1 ta' Frar, 2013 l-istess Raymond Farrugia jiddikjara 'jien kont naħdem ma' Schembri & Sons bil-commission. Sewwa. L-ordnijiet jien dejjem għamilthom ma' Schembri & Sons u kienu jagħmluhom direttament ġieli għamiluhom direttament il-klijenti' u jkompli jinsisti fix-xhieda tiegħu li l-ordnijiet kien jagħmilhom hu, skont il-kejljiet li kien jagħmel il-klijent miegħu u hu jagħmel l-ordnijiet lil Schembri & Sons.

»Il-Qorti tqis li dan l-affidavit waħdu tal-kjamat fil-kawża u li jġib id-data tad-9 ta' Ottubu, 2008 jikkonsisti f'rikonoxximent ċar u bil-ġurament tad-debitu dovut minnu lis-soċjeta' attriċi. Dan huwa aktar assodat minn dak li jgħid fil-kontro-eżami tiegħu. Hawnhekk il-Qorti terġa' tagħmel referenza għall-ġurisprudenza hawn fuq ikkwotata b'mod partikolari dik il-parti fejn jingħad kif isegwi:

»F'dan il-każ Timothy Vella r-rappreżentant tas-soċjeta' konvenuta, jgħid li ma kienx hemm qbil dwar il-valur ta' l-istock. Anke hawn pero' ta' min josserva illi "fejn id-debitur ma jiċhadx id-dejn imma sempliċement jikkontesta l-quantum ta' l-ammont dovut, allegat mill-kreditur, id-debitur ikun qiegħed jinterrompi u taċitament jirrinunzja għall-preskrizzjoni li tkun qed tiddekorri". Ara sentenza fl-ismijiet "Victor Calleja *nomine* -vs- Nazzareno Vassallo *et nomine*", Appell, 5 ta' Ottubru 1998 u d-deċiżjonijiet fiha riferenzjati; (Pace Associates Ltd. Vs. Drawing Techniques Ltd. deċiża nhar is-7 ta' Diċembru, 2005, 148/2003/1 PS).

»Minn dak suespost din il-Qorti ma għandha l-ebda dubju li x-xhieda ta' Raymond Farrugia tekwivali għal rikonixximent tad-debitu fil-konfront tas-soċjeta' attriċi u f'rinunzja għall-preskrizzjoni fil-konfront tiegħu. Dan huwa aktar assodat mill-fatt li fil-mument li huwa ġie kjamat fil-kawża bl-ebda mod ma pprova jreġġa' lura jew jikkontradixxi x-xhieda li kien ta hu stess anzi straħ fuq il-provi li ġia kien hemm fl-atti.

»Inoltre jirriżulta lil din il-Qorti li wara li l-kjamat fil-kawża ġie fil-fatt notifikat b'dawn l-atti huwa għazel li ma jressaq l-ebda provi u permezz tal-verbal datat 6 ta' Novembru, 2015, fejn jirriżulta li Raymond Farrugia kien preżenti fl-awla, huwa ddikjara li 'm'għandux provi u qed jistrieħ fuq il-provi fl-atti' u dawn jinkludu l-affidavit bil-ġurament li huwa kien għamel lura fis-sena 2008 u l-kontro-eżami tiegħu ukoll bil-ġurament fis-sena 2013 fejn irrikonoxxa li huwa kien jagħmel it-transazzjonijiet mas-soċjeta' attriċi u li per konsegwenza hu kien id-debitur tas-soċjeta' attriċi. In vista ta' dan il-Qorti tqis ukoll li fil-konfront tal-kjamat fil-kawża jiskatta l-provvediment tal-artikolu 2160 (1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk l-artikolu 2157 fil-konfront tiegħu ma għandu jkollu l-ebda effett favur tiegħu.

»Għaldaqstant in vista ta' dak kollu suespost il-Qorti ser tgħaddi wkoll sabiex tiċhad l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni in toto mqajjma mill-kjamat fil-kawża.

»L-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur:

»Illi l-isfond ta' din l-eċċezzjoni huwa li s-soċjeta' konvenuta meta oriġinarjament notifikata bil-kawża odjerna ma qajmitx din l-eċċezzjoni iżda qajmet biss l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni u li ma kinitx debitorriċi

tas-soċjeta' attriċi. Kien biss tliet snin wara u dan wara li tressaq l-affidavit ta' Raymond Farrugia fejn dan sostna bil-ġurament li t-transazzjonijiet mas-soċjeta' attriċi kien jagħmilhom hu personali li s-soċjeta' konvenuta ntebħet li hi setgħet ma kinitx il-legittimu kontraddittur f'dawn il-proċeduri u rressqet l-eċċezzjoni ulterjuri tagħha. Il-Qorti rat fid-dettal ix-xhieda kollha li tressqu u għarblet il-verżjonijiet mogħtija mill-partijiet kif isegwi:

»A fol. 522 Raymond Farrugia fil-kontro-eżami tiegħu jixhed kif isegwi:

»'Avukat: Inti issa għidtilna li kont taħdem bil-commission ma' Schembri bil-commission, kien hemm uħud mill-klijenti li kienu jordnaw u int kont tmur għax-xogħol, hux hekk?

»Xhud: Jien kont nuża s-servizz

»Avukat: Ta' min?

»Xhud: Ta' Farrugia Brothers . . u dejjem dehert jien. Jien is-servizz kont nuża ta' Farrugia Brothers.'

»A fol. 523 jkompli jgħid:

»'Avukat: ehe, u kont tagħmel ix-xogħol, kont tagħmel l-ordnijiet.

»Xhud: Iva.

»Avukat: U mbgħad kif kont tmur tiġbor ix-xogħol?

»Xhud: Kif? Kont nuża s-servizz ta' Farrugia Brothers u nħallashom talli nuża s-servizz tagħhom. Bħal klijenti oħra kont.

»Avukat: Mela inti kont tordna x-xogħol ma' Schembri.

»Xhud: Iva.

»Avukat: U tuża t-trakkijiet ta' ħutek, tal-kumpanija?

»Xhud: Iva nuża servizz ta' ħuti.'

»Mistoqsi a fol. 524 jekk kienx iċempel mill-uffiċċju tal-kumpanija Raymond Farrugia jgħid jien 'ma niftakarx għax issa għadda ż-żmien'. Anki meta mistoqsi jekk kienx jiltaqa' mar-rappreżentant tal-kumpanija attriċi Johann Farrugia fl-uffiċċju tas-soċjeta' konvenuta Raymond Farrugia jgħid li ma jiftakarx. Mistoqsi wkoll a fol. 530 tal-proċess jekk jiftakarx li Teddy u George ġieli għamlu ordnijiet mingħand is-soċjeta' attriċi jew ġabru merkanzija/planki minn Ħal Far Raymond Farrugia jerġa' jgħid li ma jiftakarx. Il-Qorti nnotat li fil-kontro-eżami tiegħu Raymond Farrugia filli kien jaf ħafna dettal iżda meta magħfus mill-avukat tas-soċjeta' rikorrenti beda jirrispondi li ma jafx għal kull domanda li bdiet issirlu u li b'xi mod setgħet tinvolve s-soċjeta' konvenuta. Il-Qorti tqis li fl-assjem tagħha x-xhieda kollha mogħtija minn Raymond Farrugia meta anki komparata max-xhieda u d-dokumentazzjoni l-oħra mressqa quddiemha m'għandhiex mill-verita'.

»Min-naħa l-oħra l-Qorti għamlet referenza għax-xhieda tar-rappreżentant tas-soċjeta' attriċi Johann Farrugia mogħtija f'diversi partijiet tal-atti fosthom a fol. 28 et seq, a fol. 494 et seq u il-kontro-eżami a fol. 536 et seq u 569 et seq, xhieda li din il-Qorti tqis li hija ferm aktar kredibbli fosthom partijiet saljenti fejn jingħad kif isegwi:

»'illi huma dejjem deheru bħala isem ta' kumpanija. U meta għamluli xi transport, għax jien kelli s-supply tal-gvern hawn hekk, u jien bgħatt xi haġa, u ovvjament kont nuża lilhom, hi kienet toħroġ through Farrugia

Brothers. Ir-relazzjoni dejjem ma' Farrugia Brothers. Imma ovvjament dawn mhux ser iċempluli, u l-erbqha li kienu, fuq l-istess haġa. L-erba' aħwa, qed ngħid, mhux l-erba' aħwa fuq l-istess haġa. Kien hemm Raymond li kien jieħu ħsieb section minnha. Qed tifhem?

»Jekk wieħed kien jieħu ħsieb il-containers, il-freeport, per eżempju, dan inutli li jċempilli, sa kemm ma kienx jiġi, biex jgħabbi xi containers minn Malta. Imma, u f'daqqa jiġi għall-planki, għax biex jgħinu, għax ma jkollhomx xufiera. Imma l-bqija, bħala stimi nista' ngħidlek, fuq it-telephone ma' kollha kont nitkellem. Kollha kemm huma. ' (fol.32)

»'Sewwa. Farrugia Brothers. Hemm hekk kellhom uffiċċju żgħir ukoll. U jien kont nitlaqa' kemm ma' Raymond, kemm ma' Teddie u kemm ma' George. Issa forsi aktar drabi ltqajt ma' Raymond milli ma' l-oħrajn pero' ma' Teddie laqqani ma' ħafna nies. Mort ħafna drabi miegħu biex inkejje l-ix-xogħol ta' nies hawn Ghawdex. Qed tifhem. U George ukoll kien laqqani ma' nies u kejjilt planki miegħu. Imbagħad George kien jieħu ħsieb u jikkordina aktar it-trasport mill-fabbrika tagħna f'Malta għal Ghawdex. Tal-istess ordnijiet li kien jieħu jew Raymond jew. Flimkien kienu jieħdu. Meta konna niġu biex nitħallsu tal-pagamenti kont immur insib lilhom, daqqa kien iħallasni wieħed u daqqa kien iħallasni ieħor.' (fol. 496/497)

»'Avukat: Min-naħa ta' wieħed mill-aħwa, qatt ma kien sitwazzjoni fejn dawn qalulkom aħna m'għandiex x'naqsmu. Dan ix-xogħol huwa ta' Raymond.

»Xhud: Le le qatt. L-anqas qatt. Tant hu hekk li ġieli kellna stimi li aħna konna nitolbuhom għax kienu joħorġu tenders tal-gvern Ghawdex għal supply ta' materjal f'Ghawdex, u aħna dak il-materjal naħdmuh u nimmanifatturawh Ħal Far u kont jew inċempel lil George, jew li dan, voldieri dejjem flimkien kienu jaħdmuha. Jiġifieri huma taħt il-kumpanija kienu jaħdmu.

»Avukat: Issa d-delivery note li ġew esebiti ħafna minnhom jgħajtu lil Raymond Farrugia. Tista' tagħti raġuni għalfejn huma hekk?

»Xhud: Għax jista' jkun li kont nitlaqa' aktar miegħu lejn l-aħħar tagħha pereżempju. Pero' kien hemm punt ta' referenza ta' dak ix-xogħol. Jien naf.' (fol. 497)

»'Xhud: Iż-Żombor kienu jidhlu għax huma kienu javvicinaw lill-klijent f'Ghawdex u jgħiduli isma' ha ngħidlek ix-xogħol aħna, ħa nieħdu ħsieb aħna. Ix-xogħol tal-planki allura jien ma kontx inkun naf, ħafna drabi ġieli l-anqas ma kont inkun naf min hu l-klijent Ghawdex lil min kont inkun qed nagħtihom għax jien kont nagħtihom liż-Żombor u huma kienu jgħadduhom lill-klijent, ta' min ikunu huma kienu jkun jafu. . . Iż-Żombor huwa l-laqqam ta' Raymond, ta' George, ta' Teddie . .

»Maġistrat: Fil-fatt qed ninnota li fuq diversi invoices fuq diversi delivery notes qed nassumi, hemm indikat li received by Żombor.

»Xhud: Hekk hu għax aħna għalina ż-Żombor.' (fol. 498/499)

»A fol. 502 ix-xhud rappreżentant tal-kumpanija attriċi juri s-sinċerita' tiegħu jammetti li kien hemm drabi fejn ħallas lilhom direttament il-klijent f'każ li kienu jkun jafu dirett is-sid tal-post fejn kienu ser jitpoġġew il-planki u f'dak il-każ kien iħallas is-sid dirett.

»Fil-kontro-eżami jkompli jgħid:

»'Hija tiegħi, hija firma tiegħi. U hija kitba tiegħi, hija kitba tiegħi u hija firma tiegħi. U meta kont, għax qiegħda wisq, wisq probabbli qiegħda f'ammont inqas għax hawn il-commission imnaqqas, u ktibt Raymond Farrugia għax kien tahomli hu pero' nista' niżgurak li kull pagament li tani Raymond, kien jiġi jagħtihuli fl-uffiċċju żgħir li hemm f'dak il-garaxx tat-triq tal-kumpanija.' (fol. 534)

»A fol. 509 et seq tal-proċess jinsab il-kontro-eżami ta' Teddy Farrugia li huwa rappreżentant ukoll tal-kumpanija konvenuta u dan jikkonferma wara li saritlu d-domanda diversi drabi li wħud mill-ordnijiet għall-planki kienu jsiru minn fuq il-fax tal-kumpanija. Fil-fatt il-Qorti vverifikat ukoll li a fol. 591 tinsab esebita ordni għall-planki li tidher mibgħuta minn 'Farrugia Bros Victoria Gozo'.

»Ix-xhud Mario Vella (fol. 23) li huwa l-kontrollur finanzjarju tal-kumpanija attriċi wkoll fl-atti jikkonferma li sal-mument li ġiet intavolata l-kawża kienu għaddejnin trattattivi bejn is-soċjeta' attriċi u s-soċjeta' konvenuta inkluż l-'accountant' tagħha sabiex possibilment ikun hemm ftehim dwar il-ħlas iżda jgħid li dawn ma rnexxewx. Din ix-xhieda bl-ebda mod ma ġiet kontestata mill-kontro-partijiet. Il-Qorti ssibha diffiċli ħafna biex taċċetta li s-soċjeta' konvenuta li suppost ma kellhiex x'taqsam xejn ma' dan kollu ma qabditx u qajmet dan il-punt mill-ewwel u ssibha diffiċli ferm biex tifhem għaliex is-soċjeta' konvenuta kienet qed taċċetta li jsiru laqgħat magħha u mal-'accountant' tagħha meta suppost in-negozju ma kienx qed isir minnha. Dan juri kemm ix-xhieda kollha mressqa da parti tas-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża m'għandhiex mill-verita'.

»Il-Qorti mix-xhieda kollha mressqa fl-atti wħud minnhom riportati hawn fuq flimkien mal-fatt li s-soċjeta' konvenuta damet mill-anqas tliet snin sakemm ġietha l-illuminazzjoni ġenjali li l-ammont mhux dovut minnha imma minn terz, dewmien li ċertament jimmilita kontra l-kredibilita' tas-soċjeta' konvenuta, hija moralment konvinta li kien ir-rappreżentant tas-soċjeta' attriċi li xehed il-verita' quddiem il-Qorti dwar ir-relazzjoni bejn il-partijiet u ċioe' li s-soċjeta' attriċi ngħatat x'tifhem li l-materjal kien qed jiġi konsenjat fuq ordnijiet tas-soċjeta' intimata. Il-Qorti iżda ma tistax tinjora l-ammissjoni ta' aktar minn darba da parti ta' Raymond Farrugia li skont hu dan ix-xogħol kien jagħmlu f'ismu. Jirrizulta għalhekk lil din il-Qorti li jekk kien hemm arranġament bejn is-soċjeta' konvenuta u Raymond Farrugia li t-transazzjonijiet isiru f'isimha iżda fil-fatt ix-xogħol kien ta' Raymond Farrugia, is-soċjeta' attriċi fl-ebda ħin ma ġiet infurmata b'tali arranġament. In vista ta' dan il-Qorti tqis, stante wkoll l-ammissjoni ta' Raymond Farrugia, li l-ammonti rikjesti permezz ta' din il-kawża għandhom jagħmlu tajjeb għalihom kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll il-kjamat fil-kawża u s-soċjeta' attriċi għandha l-jedd li tirkupra tali ammonti mingħand kwalunkwe wieħed mis-soċjeta' konvenuta jew il-kjamat fil-kawża. Sta mbagħad għas-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża li jaraw x'kien il-ftehim bejniethom liema ftehim evidentement ma kinitx parti fih is-soċjeta' attriċi u ma tressqet l-ebda prova fuqu da parti tal-konvenuti li żammew ferm mistur mill-Qorti dak li kien hemm bejniethom. In vista ta' dak kollu suespost il-Qorti tqis li l-eċċezzjoni tas-soċjeta' konvenuta li mhijiex il-leġittimu kontradittur mhijiex legalment ġustifikata u ser tgħaddi sabiex tiċċhad l-eċċezzjoni tal-leġittimu kontradittur imqajjma fit-tieni risposta tas-soċjeta' konvenuta.

»Mertu:

»Fil-mertu jibqa' biss li din il-Qorti tikkonferma mill-provi esebiti jekk l-ammont ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22 jirriżultax li verament għadu dovut lis-soċjeta' attriċi mis-soċjeta' konvenuta u mill-kjamat fil-kawża. Dan l-ammont kien oriġinarjament konfermat kemm permezz ta' dokumenti esebiti mar-rikors ġuramentat u wkoll minn Mario Vella fix-xhieda tiegħu a fol. 23 et seq tal-proċess li kkonferma li l-ammont ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22 flimkien ma' imgħax ta' Lm8,906.85 ekwivalenti għal €20,747 kif deskritt fir-rikors ġuramentat kien għadu dovut. L-istess xhud anki kkonferma li sal-mument li ġiet intavolata l-kawża kienu għaddejnin laqgħat bejn il-partijiet u inkluż l-accountant tas-soċjeta' konvenuta sabiex possibilment ikun ftehim dwar il-ħlas. A fol. 618 tal-proċess permezz ta' nota s-soċjeta' attriċi ppreżentat 'statement of account' kjamat bħala 'full reconciliation' li juri li l-ammont li kien għadu dovut kien għas-somma ta' Lm27,128.04 ċioe' differenza ta' Lm1,435.20 ekwivalenti għal €3,343.32 minn dak indikat fir-rikors ġuramentat. Il-Qorti ppruvat tirrikonċilja d-dokumenti A u B esebiti mar-rikors ġuramentat u dak esebiti permezz ta' nota iżda sabita diffiċli anki in vista li huma redatti b'forma diversa u d-dati mhumiex wara xulxin. Fi kwalunkwe każ iżda r-rikors ġuramentat jitlob is-somma anqas ta' Lm25,692.84 kif konfermata bil-ġurament mill-kontrollur finanzjarju tal-kumpanija u ma tistax fl-ebda ċirkostanza tilqa' t-talba għal somma akbar minn dik mitluba fir-rikors ġuramentat.

»Da parti tagħhom is-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża bl-ebda mod ma kkontestaw b'fatti u provi li s-somma oriġinarjament pretiża mihjiex dovuta għajr li eċċepew fir-risposti rispettivi li ma kien hemm l-ebda ammont dovut minnhom. Għalkemm is-soċjeta' konvenuta preżentat nota a fol. 619 b'bosta dokumenti fosthom ċekkijiet ta' pagamenti maħruġa minn Raymond Farrugia, il-Qorti tinnota li dawn l-istess ċekkijiet jammontaw għal Lm72,659.50 saħansitra somma anqas mit-total tal-pagamenti indikati li ġew riċevuti mis-soċjeta' attriċi għas-somma ta' Lm 78,059.29. Apparti minn hekk bosta mill-'images' taċ-ċekkijiet esebiti a fol. 679 et seq jirrapreżentaw pagamenti li saru wara s-sena 2002 u li ex admissis mill-istess soċjeta' attriċi ma jirrapreżentawx il-konsenji u l-pagamenti dovuti ai termini ta' din il-kawża. Fil-fatt a fol. 28 et seq tal-proċess xehed Johan Farrugia u a fol. 30 spjega li wara li saret il-kawża xorta waħda baqgħu jsiru l-ordnijiet:

»'għax li ġara imbagħad għidna, huma qaluli ha jaraw eżatt, fil-fatt kien tela' Mario Vella, l-accountant, hemm hekk biex jibdeu jaraw eżattament, huwa, jitkellmu ma' l-accountant tagħhom biex jaraw fejn qegħda l-problema, imma sa dan it-tant aħna, biex ma nwaqqfux ir-relazzjoni, xorta beghnielhom pero' kienu jżommu, jekk xahar, wara xahar trid bil-fors thallas. Qed tifhem? Biex ma waqqafniex hesrem ir-relazzjoni li kien hemm bejnietha.'

»Jidher ċar li filwaqt li s-soċjeta' attriċi ddistingwiet bejn il-perjodu fejn kien hemm in-negozju kontinwu bejniethom u li tiegħu qed titlob il-bilanċ u n-negozju li sar wara, fil-provi u sottomissjonijiet tagħha s-soċjeta' konvenuta ma għamlitx din id-distinzjoni.

»Il-Qorti wara li għarblet kelma b'kelma x-xhieda kollha u kull dokument esebit fl-atti tqis li mill-provi kollha mressqa u in vista tal-kunsiderazzjoni suesposti s-soċjeta' attrici rnexxielha tressaq prova sal-grad rikjest mill-liġi li s-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża Raymond Farrugia huma debitori tas-soċjeta' attrici għas-somma ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22 flimkien ma' imgħax ta' Lm8,906.85 ekwivalenti għal €20,747 rappreżentanti mgħax sad-data tat-2 ta' Gunju, 2006. In oltre huma dovuti wkoll l-imgħaxijiet skont il-liġi mid-data tat-3 ta' Gunju, 2006 sad-data tal-pagament effettiv.«

11. Il-konvenuti appellaw b'rikors tal-1 ta' Frar 2016 li għalih wiegħbet is-soċjeta' attrici fit-18 ta' Frar 2016.

12. Nibdew bl-appell tal-konvenuti appellanti mid-digriet tal-ewwel qorti tal-15 ta' Lulju 2015 li bih il-qorti eżerċitat il-poter tagħha – *ai termini* tal-artikolu 961 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta – sabiex tordna li jiġi msejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia. Il-konvenuti appellanti jsostnu li dan id-digriet għandu jiġi mħassar minn din il-qorti ġialadarba s-soċjeta' attrici ddikjarat, kemm-il darba, li dan id-dejn m'għamlux il-kjamat fil-kawża, u ġialadarba l-eċċezzjoni ulterjuri tas-soċjeta' konvenuta tal-leġittimu kontradittur, u l-eċċezzjonijiet l-oħra sollevati minnha dwar il-preskrizzjoni, ġew miċħuda. Ifissru dan l-aggravju tagħhom hekk:

»Kien fid-dmir tas-soċjeta' attrici li tipprova l-każ tagħha sal-grad rikjest mill-liġi, u minn min kien dovut cjo'e' kemm kien dovut minn wieħed u kemm kien dovut mill-ieħor. Minkejja din l-inkonsistenza u l-konfużjoni kollha fil-provi tas-soċjeta' appellata, minflok ma l-ewwel Qorti għaddiet biex laqgħet l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u rriġettat it-talbiet attrici, għaddiet biex ordnat il-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia bid-digriet tal-15 ta' Lulju 2015, u mingħajr ma almenu ġie ippruvat ta' liema partiti għandu jhallas hu ta' ordnijiet li għamel hu l-ewwel Qorti daħħlitu responsabbli personalment għad-dejn kollu inkluż ukoll għad-dejn tal-kumpanija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Bid-dovut rispetta din hi deċiżjoni erronea li toħloq preġudizzju serju aktar u aktar meta kienet l-istess soċjeta' appellata li nsistiet u baqgħet tinsisti tul il-proċess kollu quddiem l-ewwel Qorti li kienet is-soċjeta' konvenuta li għamlet in-negozju magħha u li għandha tagħtiha l-ammont li qegħda titlob u mhux il-kjamat fil-kawża. La darba l-ewwel Qorti deherilha li kellha tiċhad l-eċċezzjoni ulterjuri tas-soċjeta'

konvenuta tal-legittimu kontradittur u l-eċċezzjonijiet l-oħra sollevati minnha dwar il-preskrizzjoni ma kellix tordna l-kjamata fil-kawża tal-esponenti Raymond Farrugia biex għabbietu b'dejn li l-istess soċjeta' attriċi ddikjarat għal kemm-il darba li m'għamilx hu. Għalhekk ukoll id-digriet tal-15 ta' Lulju 2015, jimmerita li jiġi mħassar.»

13. Fid-digriet tagħha tal-15 ta' Lulju 2015 l-ewwel qorti ddeċidiet hekk:

»... din il-Qorti tqis li fl-aħjar interess tal-ġustizzja, nonostante n-nuqqas taż-żewġ partijiet li jitolbu l-kjamat fil-kawża ta' Raymond Farrugia, għandha teżerċita' l-poter tagħha ai termini tal-artikolu 961 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta u tordna li jiġi msejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia a spejjeż proviżorjament tas-soċjeta' attriċi.

»Għalhekk il-Qorti filwaqt li tordna s-sospensjoni tas-sentenza, tordna li Raymond Farrugia jiġi kjamat fil-kawża billi jiġi debitament notifikat bir-rikors ġuramentat ai termini tal-artikolu 962 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta. Tordna li jiġi wkoll notifikat bid-digriet odjern u għal kull buon fini tordna li jiġi notifikat b'kopja taż-żewġ risposti bil-ġurament tas-Sočjeta' intimata.»²

14. Permezz tal-imsemmi digriet l-ewwel qorti għalhekk, wara li ordnat is-sospensjoni tal-prolazzjoni tas-sentenza, ordnat li jissejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia. Il-konvenuti issa qegħdin iġhidu illi dik is-sejħa fil-kawża ma kellhiex issir.

15. Mill-provi irriżulta – anke mix-xhieda ta' Raymond Farrugia stess – illi hu wkoll, personalment u mhux biss fl-interess tas-soċjeta' konvenuta, kien jinqeda bis-servizzi tal-attriċi billi jagħmel ordnijiet għandha. Billi għalhekk l-imsejjaħ fil-kawża wkoll huwa debitur tas-soċjeta' attriċi id-deċiżjoni tal-ewwel qorti li jissejjaħ fil-kawża kienet waħda korretta u ġusta. Barra minn hekk, billi kien hemm ċerta promiskwità bejn il-prestazzjonijiet tal-attriċi lis-soċjeta' konvenuta u dawk lill-imsejjaħ fil-kawża, u billi l-prestazzjonijiet huma ta' natura kummerċjali, u għalhekk hemm solidarjità bejn il-konvenuti, l-

² Ara *fol.* 736, 737 tal-proċess.

ewwelqorti ħgamlet sew ukoll illi ikkundannat lill-konvenuta u lill-imsejjaħ fil-kawża biex iħallsu flimkien.

16. Dan l-aggravju huwa għalhekk miċħud.
17. Ngħaddu issa għall-bqija tal-aggravji mressqa mill-konvenuti appellanti li jolqtu dak deciż mill-ewwel qorti fis-sentenza tal-ewwel qorti tat-12 ta' Jannar 2016.
18. F'aggravju minnhom il-konvenuti appellanti jsostnu illi l-ewwel qorti waslet għal konklużjoni żbaljata meta ddikjarat illi s-soċjeta' konvenuta hija leġittimu kontradittur fil-proċeduri odjerni. Ifissru dan l-aggravju tagħhom hekk:

»Illi in sostenn tat-talba tagħha s-soċjeta' appellata kienet esibiet permezz ta' Nota fit-18 ta' Ottubru 2007, sett ta' Invoices minn fol. 39 sa 100 ġenerati elettronikament u kull fattura turi l-isem tas-soċjeta' konvenuta, in-numru tal-Invoice, in-natura tal-merkanzija, u l-ammont tal-ħlas. Illi s-soċjeta' konvenuta mal-ewwel għajna għokriha li dawn l-invoices setgħu kienu iffabbrikati u manipulati għal diversi raġunijiet, u li kienet qed tiġi addebitata ta' xogħol li ma ordnatx hi u ta' konsenji li ma sarux lilha. Diversi huma r-raġunijiet li jirriżultaw b'mod dettaljat mir-rikors tas-soċjeta' appellanta tal-10 ta' Marzu 2014 (a fol. 598 sa 600), u n-Nota spjegattiva tas-17 ta' Frar 2015, esibita fl-udjenza tal-11 ta' Frar 2015, għal liema atti s-soċjeta' esponenti qegħdha tagħmel piena riferenza.

»Illi ma kienet xejn 'idea ġenjali' kif b'ton kemm xejn ironiku osservat l-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha li s-soċjeta' konvenuta damet ma ressqet it-talba tagħha biex tressaq eċċezzjoni ulterjuri li hi mhix il-leġittimu kontradittur. Is-soċjeta' attriċi ma ċaħħditx li m'għamlitx negozju mas-soċjeta' attriċi, iżda kif faċilment tista' tosserva din il-Qorti li bid-dokumenti li s-soċjeta' attriċi ipprezentat mar-rikors ġuramentat tagħha ma kienx biżżejjed biex is-soċjeta' tkun taf jekk il-pagament mitlub kienx dovut u jekk kienx dovut minnha jew le. Semplici statement anness mar-rikors ġuramentat ma jistax jitqies li huwa dokument biżżejjed li jsaħħaħ it-talba tas-soċjeta' attriċi. Kien biss meta ġew esbiti mis-soċjeta' attriċi d-dokumenti a fol. 293 sa 349 tal-proċess (snin wara li ġiet intavolata l-kawża), li s-soċjeta' konvenuta kienet ġustament f'pożizzjoni li tagħmel it-talba tagħha biex tiġi awtorizzata illi tressaq l-eċċezzjoni ulterjuri li mhijiex il-leġittimu kontradittur, kif kienet iddikjarat b'mod ċar fil-verbal tas-16 ta' Jannar 2009, u spjegat ukoll b'mod ċar fir-rikors tagħha tat-23 ta' Jannar 2009, u kif jirriżulta wkoll mid-digriet tal-Qorti tal-25 ta' Frar 2009:-

»“Il-Qorti, billi l-ħtieġa ta’ din l-eċċezzjoni qamet biss wara li s-soċjeta’ attriċi ppreżentat diversi dokumenti fil-mori tal-kawża.

»Tilqa’ t-talba u tammetti lis-soċjeta’ konvenuta sabiex tippreżenta nota tal-eċċezzjonijiet ulterjuri fis-sens indikat fir-rikors tat-23 ta’ Jannar 2009.”

»Illi l-ewwel Qorti ċaħħdet din l-eċċezzjoni ulterjuri, pero’ mbagħad ordnat il-kjamata fil-kawża ta’ Raymond Farrugia biex bis-sentenza tagħha għabbietu bir-responsabbilita’ personali ta’ dejn li m’għamilx hu.

»Jiġi sottomess bir-rispett li f’dan ir-rigward hemm sens ta’ kontradizzjoni fis-sentenza appellata. Kien qabel xejn fid-dmir tas-soċjeta’ attriċi li tipprova l-każ tagħha sal-grad rikjest mill-liġi, u minn min kien dovut, u jekk mhux minn wieħed waħdu, kemm kien dovut minn wieħed u kemm kien dovut mill-ieħor. Minkejja l-inkonsistenza u l-konfużjoni kollha fil-provi tas-soċjeta’ appellata rilevata f’dan ir-rikors tal-appell, minflok mal-ewwel Qorti għaddiet biex laqgħet l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta’ konvenuta u rriġettat it-talbiet attriċi, għaddiet biex ordnat il-kjamata fil-kawża ta’ Raymond Farrugia bid-digriet tal-15 ta’ Lulju 2015, u mingħajr ma almenu ġie ippruvat ta’ liema partiti għandu jhallas hu ta’ ordnijiet li għamel hu u li baqgħu ma tħallsux l-ewwel Qorti daħlitu responsabbli personalment għad-dejn kollu inkluż ukoll għad-dejn tal-kumpanija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Bid-dovut rispett din hi deċiżjoni erronea li toħloq preġudizzju serju aktar u aktar meta kienet l-istess soċjeta’ appellata li nsistiet u baqgħet tinsisti tul il-proċess kollu quddiem l-ewwel Qorti li kienet is-soċjeta’ konvenuta li għamlet in-negozju magħha u li hija s-soċjeta’ konvenuta li għandha tagħtiha l-ammont li qegħdha titlob u mhux il-kjamat fil-kawża. La darba l-ewwel Qorti deherilha li kellha tiċħad l-eċċezzjoni ulterjuri tas-soċjeta’ konvenuta tal-leġittimu kontradittur u l-eċċezzjonijiet l-oħra sollevati minnha dwar il-preskrizzjoni ma jagħmilx sens li mbagħad għaddiet biex ordnat il-kjamata fil-kawża ta’ Raymond Farrugia biex għabbietu b’dejn li l-istess soċjeta’ attriċi ddikjarat għal kemm-il darba li m’għamilx hu jew li ma sarx minnu.»

19. Din il-qorti ser tibda billi tgħid illi ma taqbilx mal-argument imressaq mill-konvenuti appellanti fis-sens illi “la darba l-ewwel Qorti deherilha li kellha tiċħad l-eċċezzjoni ulterjuri tas-soċjeta’ konvenuta tal-leġittimu kontradittur u l-eċċezzjonijiet l-oħra sollevati minnha dwar il-preskrizzjoni ma jagħmilx sens li mbagħad għaddiet biex ordnat il-kjamata fil-kawża ta’ Raymond Farrugia biex għabbietu b’dejn li l-istess soċjeta’ attriċi ddikjarat għal kemm-il darba li m’għamilx hu jew li ma sarx minnu.”

20. Il-fatt li l-ewwel qorti dehrilha illi s-soċjeta' konvenuta hija legittimu kontradittur fil-proċeduri odjerni – u għalhekk ċaħdet l-eċċezzjoni li ressqet l-istess soċjeta' konvenuta fejn saħqet li m'hijex legittimu kontradittur – ma jfissirx, neċessarjament, illi l-ammont mitlub mis-soċjeta' attriċi fir-rikors promotur tagħha huwa dovut minnha biss. Jista' jkun il-każ, kif fil-fatt ġara, fejn l-ewwel qorti jidhrilha illi l-ammont mitlub mis-soċjeta' attriċi fir-rikors promotur tagħha huwa dovut kemm mis-soċjeta' konvenuta kif ukoll minn terza persuna li f'dak l-istadju ma kinitx parti fil-proċeduri in kwistjoni. F'dawn iċ-ċirkostanzi l-ewwel qorti tkun korretta meta permezz ta' digriet mogħti *ai termini* tal-artikolu 961 tal-kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta tordna li tissejjaħ fil-kawża din it-terza persuna u sussegwentement, fis-sentenza appellata, xorta waħda tiddikjara illi l-konvenut oriġinali huwa wkoll legittimu kontradittur.
21. Ma kien hemm l-ebda “sens ta' kontradizzjoni” għalhekk bejn dak li ġie deċiż mill-ewwel qorti fid-digriet tagħha tal-15 ta' Lulju 2015 – fejn ordnat li jissejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia – u dak li ġie deċiż minnha fis-sentenza appellata – fejn l-ewwel qorti ddikjarat lis-soċjeta' konvenuta bħala legittimu kontradittur (u ċaħdet l-eċċezzjoni mressqa mill-istess soċjeta' konvenuta f'dan is-sens).
22. Argument ieħor li tressaq mill-konvenuti appellanti huwa fis-sens li għalkemm kien “fid-dmir tas-soċjeta' attriċi li tipprova l-każ tagħha sal-grad rikjest mill-liġi, u minn min kien dovut, u jekk mhux minn wieħed waħdu, kemm kien dovut minn wieħed u kemm kien dovut

mill-ieħor” u minkejja li “l-istess soċjeta’ appellata ... insistiet u baqgħet tinsisti tul il-proċess kollu quddiem l-ewwel Qorti li kienet is-soċjeta’ konvenuta li għamlet in-negozju magħha u li hija s-soċjeta’ konvenuta li għandha tagħtiha l-ammont li qiegħda titlob u mhux il-kjamat fil-kawża”³ l-ewwel qorti xorta waħda ordnat is-sejħa fil-kawża ta’ Raymond Farrugia u “għabbietu b’dejn li l-istess soċjeta’ attriċi ddikjarat għal kemm-il darba li m’għamilx hu jew li ma sarx minnu”.

23. Dan huwa minnu. Madanakollu, kif ingħad aktar ‘il fuq, l-ewwel qorti għamlet sew li ordnat li jissejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia u li kkundannat lit-tnejn flimkien biex iħallsu lill-attriċi. Kienu l-konvenuta u l-imsejjaħ fil-kawża li ma ħadux ħsieb juru lill-attriċi liema negozju kien fl-interess tas-soċjetà u liema fl-interess ta’ Farrugia appellanti, u għalhekk għamluha impossibbli għall-attriċi dak dovut minn waħda u dak dovut mill-ieħor. Kif l-appellanti jaqsmu bejniethom id-dejn dovut lill-attriċi hija kwistjoni interna tagħhom, iżda quddiem l-attriċi jibqgħu t-tnejn responsabbli flimkien.

24. L-aħħar argument li ressqu l-konvenuti appellanti f’dan l-aggravju tagħhom huwa li l-ewwel qorti waslet għal konkluzjoni żbaljata meta ddikjarat lis-soċjeta’ konvenuta bħala legittimu kontradittur.

25. Wara li fliet l-atti kollha proċesswali, inkluż l-*invoices* maħruġin mis-soċjeta’ attriċi, id-*delivery notes*, iċ-ċekkijiet li ġew eżebiti u x-xhieda u d-dokumenti kollha eżebiti matul l-andament ta’ dawn il-proċeduri,

³ Fil-fatt is-soċjeta’ attriċi qatt ma talbet lill-ewwel qorti sabiex tordna l-kjamat fil-kawża ta’ Raymond Farrugia.

din il-qorti hija tal-fehma illi l-ewwel qorti waslet għal konklużjoni tajba u ġusta meta qieset lis-soċjeta' konvenuta bħala legittimu kontraddittur fil-każ tallum.

26. Fl-ewwel lok, Johan Farrugia – wieħed mid-diretturi tas-soċjeta' attriċi li jieħu ħsieb il-bejgħ tal-prodotti tagħha, kemm Malta kif ukoll Għawdex⁴ – ikkonferma li s-soċjeta' attriċi dejjem qieset lis-soċjeta' konvenuta bħala l-klijent tagħha.⁵ Ikkonferma wkoll illi l-aħwa kollha – jiġifieri Raymond, Teddy u dak iż-żmien Ġorġ (illum mejjet) – kienu jitolbuh għall-istimi⁶ u ħafna drabi kienu jċemplulu mill-uffiċċju tas-soċjeta' konvenuta stess.

27. Żied jgħid li l-aħwa Farrugia kollha kemm huma kienu jiġu biex jiġbru l-planki mill-uffiċċju tas-soċjeta' attriċi sabiex jeħduhom lejn Għawdex u li s-soċjeta' attriċi dejjem tħallset għax-xogħol tagħha minn Raymond Farrugia jew minn Ġorġ jew Teddy Farrugia.

28. Fix-xhieda tiegħu mogħtija fil-25 ta' Mejju 2007 quddiem l-ewwel qorti hu qal hekk:

»Xhud: Mela, dan bdejna jidherli f'xi n-ninety eight, eżatt kważi fil-bidu, fil-bidu kienu jgorru l-planki, u mbagħad beda jordna, bdew jibgħatu l-istimi daqqa Raymond, daqqa Ġorġ, u daqqa Teddy, ... sewwa? ... minn l-uffiċċju tagħhom, mill-garage li għandhom...

⁴ Ara fol. 28 tal-proċess. Is-Sur Johan Farrugia kien l-aktar f'kuntatt mar-rappreżentanti tas-soċjeta' konvenuta (ara fol. 30 tal-proċess). L-ewwel qorti qieset ix-xhieda tiegħu bħala kredibbli u m'hemm l-ebda raġunijiet serji għaliex din il-qorti għandha tiddubita minn dak li qalet l-ewwel qorti dwar dan.

⁵ Ara wkoll ix-xhieda mogħtija minn Mario Vella – il-*financial controller* tas-soċjeta' attriċi – li tinsab a fol. 25 tal-proċess. F'din ix-xhieda Mario Vella ikkonferma li s-soċjeta' konvenuta dejjem kienet tordna x-xogħol mingħand is-soċjeta' attriċi u li l-fatturi dejjem inħarġu f'isem l-istess soċjeta' konvenuta. Fix-xhieda tiegħu li tinsab a fol. 23 tal-proċess Mario Vella kkonferma wkoll illi l-ammont li qed jintalab mis-soċjeta' attriċi fil-każ tallum huwa għall-bilanċ ta' xogħol li kien ingħata lis-soċjeta' konvenuta.

Ara wkoll ix-xhieda mogħtija minn Johan Farrugia a fol. 109 tal-proċess.

⁶ Ara wkoll fol. 494 tal-proċess.

»Dr. Chris Grima: Dan inti kont diġa' ...

»Xhud: Jiena, jibagħtuhom lili. Dawn qed jibagħtu lili, jiena kont diġa' impjegat hemm hekk.

»Dr. Mario Scerri: X'jibagħtulek, x'jibagħtulek?

»Xhud: Sketches biex inkun nista' noħroġilhom stima. It-tlieta li huma kienu jċemplu. Issa, Raymond iktar mill-oħrajn. Sewwa? Pero' t-tlieta kienu jċemplu.

»Issa l-Ħadd konna niġu, kont niġi jien kważi kull nhar ta' Ħadd inkejje ix-xogħol, u nitkellem magħhom, bażikament ħafna mill-ħafna drabi, jiena hawn hekk għandi nies, Ghawdex, li hu jgħorrihom biss kien.

»Assistent Ġudizzjarju: 'Hu', min?

»Xhud: Raymond. Ifhimni, Raymond, u Teddy, kulħadd kien jiġi għalihom, u dak iż-żmien anke Ġorġ.

»...

»Xhud: fin-ninety eight, dak iż-żmien kulħadd kien jiġi għalihom il-planki, kemm Ġorġ, kemm Raymond, u anke Teddy.

»Issa imbagħad bil-mod il-mod, bdew jitolbuni l-istimi, jiena nagħtihom jiena l-istima, u huma jagħtudiversi persuni, jiena ma nafx, naħseb kważi kollha kien ta' proprjeta' ta' ħadd ieħor, mhux għalihom, mhux għal l-użu tagħhom. Jiena lanqas biss kont inkun nafhom. Imbagħad jgħaddi ftit taż-żmien, nibagħtulu l-invoice, jagħtina l-ħlas, nagħtih iċ-ċertifikat lilhom, il-garanzija tal-planka, voldieri jien lanqas inkun naf, sempliċement, jiena lilu biss kont naf. Voldieri ċ-ċertifikat qatt ma stajt nagħmlu ...

»Assistent Ġudizzjarju: 'Lilu', lil min?

»Xhud: Lil Raymond, jew Farrugia Brothers... allura ċ-ċertifikat fil-fatt kien joħroġ taħt isimhom, u l-post fejn tpoġġew il-planki. Ma nkunux nafu min fil-fatt kien is-sid oriġinali...

»...

»Xhud: lħallas on account, jien kont niġi hawn hekk, iħallas on account, ġie li kien jiġi hu hemm hekk Malta, Raymond, jew jiġi Ġorġ għax ikun ġej biex jgħabbi xi planki u jġib xi ħaġa miegħu. Ħafna drabi hekk kien jagħmel.

»...

»Xhud: ... ovvja meta hu kien jiġi Ħal Far, għax kien jiġi jgħabbi x-xogħol, u meta qed ngħidu hu, qed ngħidu jew Raymond, u dak iż-żmien kien jiġi Ġorġ, fil-bidu, jew anke Teddy, Ħal Far dejjem kien ħa jkun hemm l-uffiċċju u l-irċevuti.

»...

»Dr. Chris Grima: Inti r-relazzjoni tiegħek, ma min qiegħda? Ir-relazzjoni ta' business li qed tagħmel inti, kumpannija ma' kumpannija, ma' min?

»Xhud: Maż-Żonbor.

»Dr. Chris Grima; Maż-Żonbor. U ż-Żonbor huma... x'jisimha l-kumpanija?

»Xhud: Ġorġ, Raymond u Teddy.

»...

»Xhud: Irrid inżid, ... irrid inżid, illi huma dejjem dehru bħala isem ta' kumpanija. U meta għamluli xi trasport, għax jien kelli s-supply tal-gvern hawn hekk, u jien bgħatt xi haġa, u ovvjament kont nuża lilhom, hi kienet toħroġ through Farrugia Brothers. Ir-relazzjoni dejjem ma' Farrugia Brothers. Imma ovvjament dawn mhux ser iċempluli, l-erbgha li kienu, fuq l-istess haġa. L-erba' aħwa, qed ngħid, mhux l-erba' aħwa fuq l-istess haġa. Kien hemm Raymond li kien jieħu ħsieb section minnha ...

»Jekk wieħed kien jieħu ħsieb il-containers, il-freeport, per eżempju, dan inutli li jċempilli, sa kemm ma kienx jiġi, biex jgħabbi xi containers minn Malta. Imma, u f'daqqa jiġi għal planki, għax biex jgħinu, għax ma jkollhomx xufiera. Imma l-bqija, bħala stimi nista' ngħidlek, fuq it-telephone ma' kollha kont nitkellem. Kollha kemm huma.

»Dr. Chris Grima: U bħala... min? Bħala personalment?

»Xhud: Bħala, il-kumpanija ta' bejniethom, Farrugia Brothers.»⁷

29. Fix-xhieda tiegħu mogħtija fid-19 ta' Ġunju 2012 Johan Farrugia kkonferma li hu dejjem kien jiltaqa' mal-aħwa Farrugia fl-uffiċċju jew fil-garaxx tal-istess soċjeta' konvenuta u li kien jirċievi l-ordnijiet u jifhallas mingħandhom kollha.⁸

30. Spjega wkoll li l-aħwa Farrugia kellhom rwoli differenti fi fhdan l-istess soċjeta' konvenuta u li fhdad minnhom qatt ma qallu li ma kellux x'jaqsam man-negozju tas-soċjeta' konvenuta.

31. Fix-xhieda tiegħu quddiem l-ewwel qorti tad-19 ta' Ġunju 2012 qal hekk:

»Ix-xhud Johan Farrugia: Imma lhaqtu fil-garaxx u fl-uffiċċini fejn kellhom huma. Voldieri lhaqtu fl-aħħar ftit hemm hekk. U dejjem konna niltaqqgħu fil-garaxx tagħhom hemm hekk.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Il-garaxx tagħhom fejn qiegħed?

»Il-Maġistrat Dottor Josette Demicoli: Il-post.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Ehe fejn kontu tiltaqqgħu.

⁷ Ara foll. 28 sa 32 tal-proċess.

⁸ Ara wkoll foll. 504, 537, 570, 571, 572, 576, 578, 579, 580, 588, 589 tal-proċess. Fix-xhieda tiegħu a fol. 503 tal-proċess Johan Farrugia kkonferma wkoll illi dejjem kien jibgħat l-invoices tas-soċjeta' attriċi l-uffiċċju tas-soċjeta' konvenuta.

»Ix-xhud Johan Farrugia: Qabel ma' titla' r-Rabat.

»...

»Ix-xhud Johan Farrugia: Qabel ma' taqbad it-triq għar-Rabat, in-naħa t'isfel. Fejn hemm Caruana aktar isfel, tal-vannijiet.

»...

»Ix-xhud Johan Farrugia: Kien garaxx fejn jużaw it-trakkijiet tagħhom biex iġorru.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Min?

»Il-Maġistrat Dottor Josette Demicoli: Min kien jużahom?

»Ix-xhud Johan Farrugia: L-aħwa, l-aħwa kollha.

»Il-Maġistrat Josette Demicoli: Sewwa.

»Ix-xhud Johan Farrugia: Sewwa. Farrugia Brothers. Hemm hekk kellhom ufficiċċju żgħir ukoll. U jien kont niltaqgħa kemm ma' Raymond, kemm ma' Teddie u kemm ma' George. Issa forsi aktar drabi iltqajt ma' Raymond milli ma' l-oħrajn pero' ma' Teddie laqqni ma' ħafna nies. Mort ħafna drabi miegħu biex inkejje ix-xogħol ta' nies hawn Għawdex. Qed tifhem. U George ukoll kien laqani ma' nies u kejjilt planki miegħu. Imbagħad George kien jieħu ħsieb u jikkordina aktar it-trasport mill-fabbrika tagħha f'Malta għal Għawdex. Tal-istess ordnijiet li kien jieħu jew Raymond jew. Flimkien kienu jieħdu. Meta konna niġu biex nithallsu tal-pagamenti kont immur insib lilhom, daqqa kien iħallasni wieħed u daqqa kien iħallasni ieħor.

»...

»Ix-xhud Johan Farrugia: Ma' Farrugia Brothers. Għax jien jekk mort hemm hekk u ġieli Raymond kien maqbud, u jgħidli u le tkellem ma' Teddie, jaf kolloxx, inkella nsib lil George. Ma' min kont insib hemm hekk. Konna jew inkejju jew ... in-nies, jew iħallasni f'dan il-każ. Dik is-sistema kollha.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Em, minn naħa ta' wieħed mill-aħwa, qatt kien hemm sitwazzjoni fejn dawn qalulkom aħna ma għandiex x'naqsmu. Dan ix-xogħol huwa ta' Raymond.

»Ix-xhud Johan Farrugia: Le le qatt. L-anqas qatt. Tant hu hekk li ġieli kellna stimi li aħwa konna nitolbuhom għax kienu joħorġu tenders tal-gvern għal Għawdex għal supply ta' materjal f'Għawdex, u aħna dak il-materjal naħdmu u nimmanufatturawh f'Fal Far u kont jew inċempel lil George, jew lil dan, voldieri dejjem flimkien kienu jaħdmu. Jiġifieri huma taħt il-kumpanija kienu jaħdmu.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Issa d-delivery notes li ġew esebiti ħafna minnhom jgħajtu lil Raymond Farrugia. Tista' tgħati raġuni għalfejn huma hekk?

»Ix-xhud Johan Farrugia: Għax jista' jkun li kont niltaqgħa aktar miegħu lejn l-aħħar tagħha pereżempju. Pero' kien hemm punt ta' referenza ta' dak ix-xogħol...

»...

»Ix-xhud Johan Farrugia: Aħna lil kollha konna nafu. Pero' jekk kien hemm problema ta' trakkijiet, jekk inti l-ordni saret normalment kont nitkellem ma' Raymond. Jekk ta' dik l-ordni stess hemm problema ta'

ġar, voldieri biex tara meta ħa jibgħatu t-trakkijiet, għax dawk it-trakkijiet ħa jiġu mingħandek, ...

»...

»Ix-xhud Johan Farrugia: Kont naqbad u nċempel lil Goerge biex jieħu ħsieb it-trakkijiet li hu kien jaf kollox għax hu... »⁹

32. Fit-tieni lok, għalkemm uħud mill-*invoices* tas-soċjeta' attriċi huma indirizzati lil Raymond Farrugia¹⁰ – u fuq uħud minnhom anke jidher l-indirizz personali tiegħu *i.e.* dak ta' *Sweet Lord*, Triq Sir Paul Boffa, Victoria, Gozo – u hemm ukoll *delivery notes* u rċevuti li nħarġu mis-soċjeta' attriċi indirizzati lil Raymond Farrugia personalment (u mhux lil Raymond Farrugia (Żombor) jew lis-soċjeta' konvenuta),¹¹ fl-atti proċesswali hemm ukoll *invoices* tas-soċjeta' attriċi indirizzati jew lil "Farrugia Brothers Gozo Transport Ltd"¹² jew inkella lis-Sur Raymond Farrugia (Żonbor)¹³ u hemm ukoll *delivery notes* u rċevuti li nħarġu mis-soċjeta' attriċi indirizzati lis-soċjeta' konvenuta jew inkella lil Raymond Farrugia (Żonbor).¹⁴

33. Fit-tielet lok, kif tajjeb osservat l-ewwel qorti:

⁹ Ara *fol.* 495 sa 498 tal-proċess. Ara wkoll *fol.* 499, 451 tal-proċess.

¹⁰ Ara *fol.* 172, 307, 328, 309, 338, 340, 342, 635, 637, 639 sa 645, 647 sa 656, 659, 661 sa 664, 666, 667, 670 tal-proċess.

¹¹ Ara *fol.* 117, 130, 133, 135, 137, 139, 141, 143, 144, 148, 149, 151, 152, 154, 155, 157, 159, 160, 162, 163, 164, 166, 167, 169, 175, 176, 177, 179, 182, 186, 187, 188, 189 sa 191, 193, 200, 204, 218, 219, 311, 315, 344, 401, 402, 403, 404, 405, 407 sa 411, 413, 414, 417 sa 419, 421, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440 sa 444, 445, 446 sa 449, 455, 456, 474 sa 476, 636, 658, 671, 675, 677, 679 sa 694 tal-proċess.

¹² Fuq dawn l-*invoices* hemm ukoll l-indirizz tas-soċjeta' konvenuta *i.e.* 35, Għajn Qatet Str., Victoria, Gozo kif ukoll il-kliem "Attn: Raymond Farrugia."

Ara *fol.* 39 sa 100, 116, 118, 122, 124, 126, 129, 131, 134, 136, 138, 140, 142, 145, 147, 150, 153, 156, 158, 161, 165, 168, 170, 174, 178, 181, 184, 185, 192, 195, 199, 201, 203, 206, 210, 213, 214, 215, 220, 223 sa 225, 228, 230, 232, 235, 237, 240, 244, 248, 250, 252, 255, 258, 260, 262, 264, 266 sa 269, 271, 273, 275, 277, 279, 281 tal-proċess.

¹³ Din il-qorti hija tal-fehma illi s-soċjeta' attriċi kienet tuża l-kliem "Raymond Farrugia (Żonbor)" jew inkella "Raymond Farrugia Żonbor" jew "Raymond – Żonbor" biex tindirizza lis-Sur Raymond Farrugia bħala rappreżentant tas-soċjeta' konvenuta. Ara *fol.* 499 tal-proċess.

Ara *fol.* 127, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 312, 313, 314, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 329, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 341, 415, 467, 468, 469 tal-proċess.

¹⁴ Ara *fol.* 349, 423, 424, 450, 454, 457, 458, 459, 460, 461 sa 466, 470 sa 473, 477 sa 492, 638, 646, 657, 665, 668, 669, 673, 676, 678, 708 tal-proċess.

»Ix-xhud Mario Vella (fol. 23) li huwa l-kontrollur finanzjarju tal-kumpanija attriċi wkoll fl-atti jikkonferma li sal-mument li ġiet intavolata l-kawża kienu għaddejnin trattattivi bejn is-soċjeta' attriċi u s-soċjeta' konvenuta inkluż l-'accountant' tagħha sabiex possibilment ikun hemm ftehim dwar il-ħlas iżda jgħid li dawn ma rnexxewx. Din ix-xhieda bl-ebda mod ma ġiet kontestata mill-kontro-partijiet. Il-Qorti ssibha diffiċli ħafna biex taċċetta li s-soċjeta' konvenuta li suppost ma kellhiex x'taqsam xejn ma' dan kollu ma qabdix u qajmet dan il-punt mill-ewwel u ssibha diffiċli ferm biex tifhem għaliex is-soċjeta' konvenuta kienet qed taċċetta li jsiru laqgħat magħha u mal-'accountant' tagħha meta suppost in-negozju ma kienx qed isir minnha. Dan juri kemm ix-xhieda kollha mressqa da parti tas-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża m'għandhiex mill-verita'.»¹⁵

34. Fir-raba' lok, fir-rikors tal-appell tagħhom il-konvenuti appellanti stess jammettu illi s-soċjeta' attriċi kienet tagħmel negozju "kemm mas-soċjeta' konvenuta kif ukoll mal-kjamat fil-kawża."¹⁶
35. Fid-dawl tas-suespost, din il-qorti m'għandha l-ebda dubju li l-ewwel qorti waslet għal konklużjoni ġusta meta qieset lis-soċjeta' konvenuta bħala leġittimu kontradittur fil-każ odjern. Dan l-aggravju tal-konvenuti appellanti għalhekk ukoll mhux ser jintlaqa'.
36. Ngħaddu issa biex inqisu aggravju ieħor tal-konvenuti appellanti li jolqot dik il-parti tas-sentenza appellata fejn l-ewwel qorti ċaħdet l-eċċezzjoni tagħhom dwar il-preskrizzjoni *ai termini* tal-artikolu 2148(b) tal-Kodiċi Ċivili iżda ddikjarat li l-preskrizzjoni applikabbli fil-każ odjern huwa dak kontemplat fl-artikolu 2156(f) tal-Kodiċi. Skond huma l-preskrizzjoni applikabbli fil-każ odjern huwa dak imsemmi fl-artikolu 2148(b) jew inkella fl-artikolu 2151.¹⁷ Iżidu jgħidu li l-ewwel qorti waslet għal konklużjoni żbaljata wkoll meta qieset li kien hemm "speċi ta' kont kurrent" bejn il-partijiet u meta ddikjarat ukoll li kien

¹⁵ Ara fol. 779 tal-proċess.

¹⁶ Ara fol. 800 tal-proċess.

¹⁷ L-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni *ai termini* tal-art. 2151 tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta ġiet imressqa fir-rikors tal-appell tal-konvenuti appellanti. Ara fol. 801 tal-proċess.

hemm ammissjoni jew rikonoxximent tad-dejn mill-konvenut appellant Raymond Farrugia. Ifissru dan l-aggravju tagħhom hekk:

»II. Kont Kurrent

»Illi l-ewwel Qorti iddeċidiet li bejn il-partijiet kien hemm kont kurrent jew aħjar 'speċi ta' kont kurrent.' Bid-dovut rispettt din hi konklużjoni erronea li waslet għaliha l-ewwel Qorti. Illi mill-indoli u natura tal-kuntratt tal-kont kurrent konfermata mill-użu kummerċjali lokali u omologata mill-ġurisprudenza nostrana, din l-asserzjoni mhi bl-ebda mod sorretta mill-provi. Dan apparti l-fatt li la s-soċjeta' attriċi u lanqas il-kjamat fil-kawża qatt m'għamlu ebda bejgħ lis-soċjeta' attriċi kuntrarjament għal dak li ġie erroneament osservat mill-ewwel Qorti fis-sentenza tagħha. Din l-asserzjoni li 'ż-żewġ soċjetajiet kienu jixtru mingħand jew ibiġħu lil xulxin' la hi sorretta mid-dokumenti u lanqas mix-xhieda in atti.

»Il-prova ta' l-allegat kuntratt ta' kont kurrent – li hu kuntratt sui generis kienet tmiss lis-soċjeta' attriċi li tagħmilha... .. Din il-prova ma saritx, u provi biex isostnuha tista' tgħid li ma jeżistux fil-proċess. Ma kinitx korretta għalhekk l-ewwel Qorti li fin-nuqqas ta' prova ta' dan ġibdet hi din il-konklużjoni.

»Il-fatt li għall-perjodu msemmi fiċ-ċitazzjoni kien hemm jew almenu jidher li kien hemm kontiwazzjoni ta' fornituri mis-soċjeta' attriċi, b'daqshekk dan ma jikkostitwix kont kurrent jew kuntratt ta' kont kurrent bejn il-partijiet fis-sens li trid il-liġi. Jiġi sottomess bir-rispett li seta' kien applikabbli għall-każ l-artikolu 2151 tal-Kap. 16, iżda ċertament li r-relazzjoni ta' bejn il-partijiet ma kinitx waħda li kellha mill-indoli u natura ta' kuntratt ta' kont kurrent.

»III. Applikazzjoni u Interpretazzjoni Skorretta tal-Liġi dwar il-Prekrizzjoni u tal-Fatti mal-Liġi

»L-ewwel Qorti sabet li għal każ kienet applikabbli l-preskrizzjoni ta' ħames snin taħt l-artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 u mhux il-preskrizzjoni taħt l-artikolu 2148(a), (b) jew 2149(a). Bid-dovut rispettt lejn l-ewwel Qorti l-esponenti ma jaqblux li hi applikabbli l-preskrizzjoni ta' ħames snin taħt l-artikolu 2156(f). Il-liġi hi ċara li din l-preskrizzjoni taħt l-artikolu 2156(f) tapplika 'meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar.' Billi għall-perjodu msemmi jidher li kien hemm kontinwazzjoni ta' fornituri minn naħa tas-soċjeta' appellata, fl-umili fehma tal-esponenti lanqas m'hi applikabbli l-preskrizzjoni taħt l-artikolu 2151 tal-Kap. 16 għad li l-preskrizzjoni taħt dan l-artikolu baqgħet ma ġietx imqajma minn ħadd mill-appellanti billi l-kont qatt ma ġie aċċettat la mis-soċjeta' konvenuta u lanqas mill-kjamat fil-kawża u ma jirriżultax mill-provi li ħadd mill-appellanti qatt għamlu xi dikjarazzjoni bil-miktub fejn aċċettaw dan il-kont tas-soċjeta' appellata. Ix-xhieda tar-rappreżentant tas-soċjeta' appellanta u x-xhieda tal-kjamat fil-kawża bl-ebda mod ma tikkontjeni xi dikjarazzjoni li kienu qegħdin jew li xi ħadd minnhom jaċċettaw il-kont tas-soċjeta' appellata. Anke kemm-il darba jkollu jirriżulta dan, il-kjamat fil-kawża qiegħed iqajjem din l-eċċezzjoni f'dan l-istadju tal-appell billi fil-konfront tiegħu l-perjodu preskrittiv ta' ħames snin kemm taħt dan l-artikolu 2151(2) kif ukoll taħt l-artikolu 2156(f) kien laħaq għadda. Il-

kwistjoni jekk id-dikjarazzjonijiet tal-kjamat fil-kawża jammontawx għal ammissjoni tad-dejn hi kwistjoni oħra li tiffirma l-baži ta' aggravju ieħor li ser jitqajjem aktar 'il quddiem f'dan ir-rikors tal-appell, li bid-dovut rispettt l-esponenti kjamat fil-kawża ma jaqbilx mal-konklużjonijiet raġġunti mill-ewwel Qorti li fir-rigward tiegħu personalment kien hemm interruzzjoni tal-preskrizzjoni minħabba ammissjoni tad-debitu.

»Fl-umili fehma tal-esponenti l-preskrizzjoni applikabbli għall-każ hi dik ta' tmintax-il xahar taħt l-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16. L-artikolu 2148(b) ġie interpretat fil-ġurisprudenza li jipprexxindi mill-kwalita' tal-persuni nvoluti fin-negozju partikolari u anzi ma tħarix lejn dik li tista' tkun abitwalment il-professjoni tan-negozjant imma tħares lejn il-vendita partikolari per se. Fil-bejgħ bl-imnut huma inklużi dawk kollha, kummerċjanti jew le, li jbigħu oġġetti ta' konsum ta' kuljum tant li min hu kummerċjant kemm lil min mhux

»Ma kinitx korretta l-ewwel Qorti li la darba s-soċjeta' konvenuta u l-kjamat fil-kawża huma kummerċjanti, dan kellu jwassal biex il-Qorti tapplika l-artikolu 2156(f) tal-Kap. 16. Lanqas ma kienet korretta l-ewwel Qorti bid-dovut rispettt lejha, illi tiddikjara li bejn il-partijiet kien hemm speċi ta' kont kurrent u dan għal raġunijiet li ġia' ġew spjegati fl-aggravju preċedenti. Lanqas ma tirriżulta u mhi sorretta minn imkien mill-provi li l-partijiet kienu jagħmlu negozju bejniethom kif osservat erroneament l-ewwel Qorti fis-sens li "waħda kienet timmanifattura ż-żrar u l-oħra kienet tixtri dan il-prodott, fi kwantitajiet konsiderevoli għall-htigijiet tagħha fil-preparazzjoni u bejgħ tal-concrete." Is-soċjeta' appellanta la qatt immanufatturat żrar u lanqas qatt bieghet jew innegozjat żrar mas-soċjeta' attriċi. Is-soċjeta' konvenuta tagħmel biss xogħol ta' trasport bl-art u ġarret biss planki lejn Ghawdex li jiġu ordnati minn terzi u li jagħmlu użu mill-mezzi tat-trasport tal-kumpanija. Mhux eskluż li n-negozjati dwar it-tgħabbija u l-ġarr ta' dawn il-planki kienet tagħmilhom il-kumpanija meta kien ikollha dawn l-ordnijiet mingħand it-terzi. Il-kjamat fil-kawża kien jordna u jixtri l-planki direttament hu fuq u skond l-ordnijiet li kienu jsirulu minn Ghawdxin li jkunu qed jibnu d-dar tagħhom jew jagħmlu żvilupp edilizzju ieħor u kien jieħu l-commission mingħand is-soċjeta' attriċi fuq il-bejgħ, iżda qatt ma ordna jew xtara planki aktar minn dak li kien ikollu bżonn l-individwu partikolari li kien jagħmel l-ordni. Dan jirriżulta ċar minn uħud mid-dokumenti tal-konsenja u / jew quotation / order esibiti in atti kemm mill-kjamat fil-kawża u mis-soċjeta' appellata fejn fuq xi wħud minnhom jidhru wkoll l-ismijiet ta' terzi persuni li għalihom l-ordni partikolari kienet tkun destinata.

»Meta wieħed iqis in-negozju globali li sar kemm mas-soċjeta' konvenuta kif ukoll mal-kjamat fil-kawża u jeżamina wkoll id-dokumenti tal-konsenja, quotation / order u l-fatturi esbiti (mhux pero' dawk l-fatturi ġenerati elettronikament li ġew manipolati mis-soċjeta' appellata li ser jiġu trattati fl-aggravju fil-meritu aktar 'il quddiem), huwa evidenti li n-negozju tal-planki li sar kemm mas-soċjeta' konvenuta kif ukoll mal-kjamat fil-kawża kien bejgħ bl-imnut u mhux bl-ingrossa, u applikabbli huwa l-artikolu 2148(b) tal-Kap. 16. Il-bejgiegħ bl-imnut "vende per lo piu' a compratori e in piccole quantita' misurata al bisogno di costoro" (Kollez. Vol. XXI.III.235; Vol.XXI.I.406; u "Grech vs Spiteri et" – Appell – 25 ta' Mejju 2001). Il-fatt li kien hemm kontinwazzjoni ta' fornituri, pero' b'daqshekk dan ma jbidel xejn mill-

kriterju distintiv tan-negożju partikolari li sar ma' kull wieħed mill-appellanti minn bejgħ bl-imnut għal bejgħ bl-ingrossa.

»Għall-finijiet ta' l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni taħt l-artikoli 2147 sa 2150 tal-Kap. 16 (inkluż għalhekk il-preskrizzjoni taħt l-artikolu 2148(b)), meta jkun jittratta minn diversi krediti, kull kreditu għandu jiġi meqjus għalih, stante d-dispożizzjoni ta' l-artikolu 2151(1) tal-Kap. 16, kif interpretat mill-ġurisprudenza nostrana... ..

»Fil-preskrizzjoni estintiva a differenza mill-preskrizzjoni akkwizittiva, min jissollevaha huwa tenut jipprova biss il-perkors taż-żmien statutorju applikabbli u mbagħad ikun jispetta lill-pretis kreditur li jiddefendi lill-annunzjant billi jagħzel it-triq u l-mezz li tagħtih il-liġi biex jinnewtralizza tali eċċezzjoni Jiġi sottomess bl-akbar rispettt li din il-prova tal-perkors taż-żmien mingħajr ebda interruzzjoni jew ksur tal-preskrizzjoni l-esponenti r-nexxielhom jagħmluha sodisfaċentement u dwar dan il-punt jagħmlu piena riferenza għan-nota ta' sottomissjonijiet in atti.

»Il-kawża ġiet ipprezentata fl-10 ta' Lulju 2006, dwar kreditu li jirriżali għall-perjodu ta' bejn l-4 ta' Marzu 1998 u 18 ta' Diċembru 2001. L-aħħar entrata ta' pagament mill-*istatement* esibit mal-kawża sar fil-25 ta' Frar 2002. Raymond Farrugia ġie notifikat l-ewwel darba bit-talba ġudizzjarja f'Lulju 2015 meta ġie kjamat fil-kawża, cjo' erbatax-il sena wara mill-aħħar konsenja li tagħha qed jintalab il-ħlas, aktar minn tlettax-il sena wara li kien sar l-aħħar pagament, u aktar minn disa' snin wara li saret it-talba ġudizzjarja. M'hemm ebda prova fl-atti li sa dak iż-żmien l-esponenti kien għadu ġie notifikat b'ebda att ġudizzjarju ieħor. Is-soċjeta' attriċi ma għabet ebda prova li l-perjodu preskrittiv ġie interrott jew miksur fil-konfront tiegħu la bin-notifika ta' xi att ġudizzjarju, la bin-notifika tat-talba ġudizzjarja, la bil-ħlas akkont ieħor wara l-2002. Bejn Frar 2002 sa Lulju 2006, meta ġie intavolat ir-rikors ġuramentat ma jirriżulta li sar ebda pagament, u wisq anqas fil-mori tal-kawża. Il-preskrizzjoni kemm dik ta' tmintax-il xahar taħt l-artikolu 2148(b) kif ukoll dik ta' sentejn taħt l-artikolu 2149(a) kienu ġia' għalqu a rigward tal-partiti hemm dettaljati meta ġiet ipprezentata l-kawża fl-2006, u fil-konfront tal-esponenti anke l-preskrizzjoni ta' ħames snin taħt l-artikolu 2156(f) għaddiet ukoll, u dik taħt l-artikolu 2151 li qed iqajjem formalment f'dan l-istadju.

»Jiġi umilment sottomess għalhekk li dan l-aggravju jimmerita li jiġi milqugħ.

»IV. Ammissjoni jew Rikonoxximent tad-Dejn

»Bid-dovut rispettt lejn l-ewwel Qorti, anke fejn ikkonkludiet li d-dikjarazzjoni tal-kjamat fil-kawża twassal għal ammissjoni tad-dejn hi waħda erronea. Għall-precizazzjoni jinsab deċiż li r-ikonoxximent għall-iskop tal-interruzzjoni tal-preskrizzjoni hi konfigurabbli mill-koeżistenza ta' dawn ir-rekwiżiti, jiġifieri (a) il-volontarjeta'; (b) ix-xjenza tad-debitu fil-konvenut; (c) l-inekwivoċita' u (d) l-esternazzjoni tar-ikonoxximent permezz ta' dikjarazzjonijiet u minn kwalunkwe fatt ieħor li jimplika ammissjoni ...

»Fir-risposta ġuramentata tiegħu l-kjamat fil-kawża kien ċar li huwa "m'huwix debitor tas-soċjeta' attriċi." Meta Raymond Farrugia ġie mħarrek bħala xhud mis-soċjeta' konvenuta qabel ma ġie kjamat fil-kawża fuq ordni tal-Qorti, l-iskop li s-soċjeta' konvenuta kienet ħarrkitu

biex jixhed kien biss biex tipprova: (i) li n-negozju tiegħu huwa separat minn tagħha, u li m'għandha ebda konnessjoni ta' negozju miegħu rigward il-pretensjonijiet tas-soċjeta' attriċi; (ii) li għan-negozju li għamel hu personalment id-delivery notes u l-invoices dejjem ħarġu lilu fuq ismu direttament u kienu jintbagħtulu d-dar tiegħu fl-indirizz 'Sweet Lord', Triq Sir Paul Boffa, Victoria, kif jixhdu d-dokumenti esibiti minnu; u (iii) li l-ħlasijiet tal-planki li kien jordna dejjem għamilhom hu mill-Kont personali tiegħu.

»Illi mkien fix-xhieda tiegħu l-kjamat fil-kawża ma ddikjara li qed jaċċetta l-kont tas-soċjeta' attriċi jew li b'xi mod irrikonoxxa li fadallu jagħti xi flus, anzi ddikjarat li ma baqagħlu jagħtihom xejn. Il-fatt li aċċetta li kien jagħmel negozju mas-soċjeta' attriċi u li xi wħud mill-partiti li jidhru fl-istatement anness mar-rikors ġuramentat huma ordnijiet li kien għamel hu u mhux il-kumpanija ma jammontax għar-rikonoxximent tad-debitu. Fl-istatement anness mar-rikors ġuramentat ġew indikati l-partiti kollha ta' xogħol li skont is-soċjeta' attriċi kienet bieghet fil-perjodu msemmi kemm ta' planki ordnati li, skont hi, kien sar il-ħlas tiegħu kif ukoll ta' planki ordnati li, skont hi, kienet għadha ma rċevietx il-ħlast tiegħu.

»Ix-xhieda ta' Raymond Farrugia ma tistax titqies li tammonta għal rikonoxximent tad-dejn. Huwa ma kkontestax il-fatt li huwa kien jagħmel ukoll ordnijiet għal planki għand is-soċjeta' attriċi u li ordnijiet li kien għamel hu deheru fl-istatement esibit mar-rikors ġuramentat markat dokumenti 'A' u 'B'. Is-soċjeta' appellata ma identifikatx pero' liema mill-partiti li tagħhom qed titlob il-ħlas huma ta' ordnijiet li saru mill-esponenti personalment u liema partiti huma ta' ordnijiet li saru mill-kumpanija konvenuta. Anzi s-soċjeta' attriċi baqgħet issostni u tinsisti li l-ordnijiet kollha saru biss mis-soċjeta' konvenuta meta ġew esibiti fl-atti partiti għall-istess konsenji li ħarġu fuq Raymond Farrugia personalment u fuq l-indirizz tad-dar tiegħu personali u mhux fuq l-indirizz tal-kumpanija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Lanqas ma qalet xejn is-soċjeta' appellata dwar il-pagamenti li rċeviet mingħand Raymond Farrugia personalment permezz taċ-ċekkijiet maħruġa mill-kont tiegħu personali liema partiti minnhom kienu ġew saldati b'dawk il-pagamenti li saru għal dawk l-ordnijiet li kien għamel għalih personalment.

»Ma jista' jingħad li kien hemm l-ebda rikonoxximent espress jew taċitu tal-kont u / jew tad-debitu da parti tal-kjamat fil-kawża. Is-sempliċi fatt li Raymond Farrugia iddikjara li wħud mill-partiti li ġew riflessi fl-istatement markat 'A' u 'B' anness mar-rikors ġuramentat hemm ordnijiet li kienu tiegħu personali, dan ma jammontax li kien qed jaċċetta l-kont kif maħruġ jew id-dritt tas-soċjeta' attriċi li titħallas l-ammont li kienet qegħdha titlob. Lanqas ma jirriżulta, u s-soċjeta' attriċi lanqas ma ppruvat toħroġ il-prova mill-kontro-eżami li għamlet tal-kjamat fil-kawża, jekk mill-ordnijiet li ddikjara li kienu tiegħu, humiex fost dawk ġia' mħallsa jew le. Il-kjamat fil-kawża sostna kemm-il darba li lis-soċjeta' attriċi m'għandux jagħtiha. Jinsab deċiż li biex l-attijiet tad-debitur jiġu interpretati bħala rikonoxximent, jeħtieġ li jkunu univoċi...

»Jiġi umilment sottomess li dan l-aggravju jimmerita li jiġi milqugħ ukoll.»

37. Huwa ċar li kemm is-soċjeta' konvenuta kif ukoll il-kjamat fil-kawża ma jafux liema preskrizzjoni hija applikabbli għall-każ in eżami. Tant hu hekk illi fil-*'fishing expedition'* tagħhom quddiem l-ewwel qorti s-soċjeta' konvenuta ddikjarat illi l-azzjoni attriċi hija preskritta *ai termini* tal-artikolu 2148(a), 2148(b), 2149(a) tal-Kodiċi Ċivili u l-kjamat fil-kawża żied jgħid li, fil-konfront tiegħu, l-azzjoni attriċi hija wkoll preskritta *ai termini* tal-artikolu 2156(f) tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta.¹⁸ Dawn l-artikoli kollha ċitati mill-konvenuti appellanti fir-risposti ġuramentati rispettivi tagħhom ma kinux biżżejjed però għaliex fir-rikors tal-appell tagħhom jerġgħu kompli bl-istess *'fishing expedition'* meta jsostnu illi l-azzjoni attriċi hija wkoll preskritta – fil-konfront tal-konvenut appellant Raymond Farrugia – *ai termini* tal-artikolu 2151 tal-Kodiċi!
38. Din il-qorti ser tagħmilha ċara illi m'huwiex il-kompitu la tal-ewwel qorti u lanqas ta' din il-qorti li tanalizza l-artikoli kollha ċitati mill-konvenuti appellanti sabiex tiddeċiedi hi stess liema artikolu huwa applikabbli għall-fattispeċi tal-każ odjern. Kien fid-dmir tal-konvenuti appellanti li jindikaw l-artikolu speċifiku applikabbli għall-każ tallum u għalhekk taqbel mal-ewwel qorti illi "jekk dawn it-tip ta' eċċezzjonijiet jibqgħu jissussistu f'kawżi oħra ser tiegħu l-linja li fejn ikun ċar li min qed jeċċepixxi l-preskrizzjoni hu stess ma jafx liema preskrizzjoni

¹⁸ Fir-risposta ġuramentata tiegħu l-kjamat fil-kawża wkoll iddikjara li l-azzjoni attriċi hija preskritta *ai termini* tal-artikoli 2148(a), 2148(b), 2149(a) tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta (l-istess artikoli li ġew ċitati mis-soċjeta' konvenuta).

tapplika u jagħmel hekk imsejña ‘*fishing expedition*’ ser tipproċedi sabiex tibda tiċhad dawn it-tip ta’ eċċezzjonijiet.”¹⁹

39. Taqbel ukoll mal-argument l-iefhor imressaq mis-soċjeta’ appellata fis-sens li l-konvenut appellant Raymond Farrugia ma jmissux ressaq eċċezzjoni ulterjuri – dik tal-preskrizzjoni *ai termini* tal-art. 2151 tal-Kodiċi Ċivili – fir-rikors tal-appell innifsu. Kif ipprovdiet din il-qorti stess (sede inferjuri) fis-sentenza tagħha mogħtija fl-20 ta’ Ottubru 2003 fl-ismijiet Gayle Scerri v. Eric Borg et (App. Ċiv. Nru. 1164/2000/1):

»Din għandha tkun debitament awtorizzata bħala nota ta’ eċċezzjonijiet ulterjuri la kienet imqajma fil-mori tal-kawża. Din l-awtorizzazzjoni hija nieqsa, peress illi l-konvenuti minkejja li għandhom id-dritt iqajjmu din l-eċċezzjoni anki fi stadju ta’ l-appell, xorta jridu l-awtorizzazzjoni tal-Qorti biex jagħmlu dan...»

40. Peress li l-konvenut appellant Raymond Farrugia ma talabx l-awtorizzazzjoni ta’ din il-qorti sabiex iressaq din l-eċċezzjoni ulterjuri f’dan l-istadju tal-appell, din il-qorti ma tistax tikkunsidraha fil-forma li ngħatat.
41. Ngħaddu issa biex niddeterminaw it-tip ta’ relazzjoni li kienet teżisti bejn is-soċjeta’ appellata u l-konvenuti appellanti u dan sabiex din il-qorti tkun f’posizzjoni tiddetermina jekk il-konvenuti appellanti għandhomx raġun isostnu li fiċ-ċirkostanzi tal-każ odjern huwa applikabbli l-perjodu preskrittiv ikkontemplat fl-art. 2148(b) tal-Kodiċi Ċivili.

¹⁹ Ara fol. 768 tal-proċess.

42. FI-affidavit tiegħu l-imsejjaħ fil-kawża Raymond Farrugia qal hekk dwar l-ordnijiet li kien jagħmel mas-soċjeta' appellata:

»... .. Ix-xogħol fil-fatt jikkonsisti fix-xiri u l-ġarr tal-planki minn Malta għal Għawdex, li parti minnu għamiltu jiena u parti għamlu l-ordnijiet direttament il-klijenti.

»Jiena ... dejjem ordnajt skond l-ordnijiet li kienu jsiruli. Ma' ta' Schembri jiena kont naħdem bil-commission meta l-ordnijiet kienu jagħmluhom direttament il-klijenti...

»...

»... Kif għidt ġieli wkoll ħallast biċ-ċekkijiet tan-nies li kienu jagħmlu l-ordnijiet huma direttament u kont inġorrilhom il-planki jiena, li kienu jħallsu lili tal-planki u tat-trasport, u mbagħat kont niġġiraħ u nħallas lil ta' Schembri bih.«²⁰

43. Johan Farrugia – rappreżentant tas-soċjeta' attriċi – wkoll ikkonferma dak li qal il-konvenut appellant Raymond Farrugia dwar ir-relazzjoni kummerċjali li kienet teżisti bejniethom:

»Ix-xhud Johan Farrugia: Mela, kien iċempilli ħafna drabi Raymond Farrugia. Sewwa. Biex nitla Għawdex għax il-kejl konna noħduħ aħna.

»L-avukat Dottor Christian Grima: »Il-kejl ta' x'hiex?

»Ix-xhud Johan Farrugia: Il-kejl ta' postijiet li għadhom qed jinbnew u li għandhom bżonn planki tal-konkos biex jissaqfu.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Issa, dawn il-postijiet li kellhom bżonn jissaqfu min kien ikun qed jikkostriwixxihom? Min kien ikun qed jibnihom?

»Ix-xhud Johan Farrugia: Terzi.

»L-avukat Dottor Christian Grima: Terzi. U ż-Żombor f'hiex kienu jidħlu?

»Ix-xhud Johan Farrugia: Iż-Żombor kienu jidħlu għax huma kienu jidħlu għax huma kienu javviċinaw lill-klijent f'Għawdex u jgħiduli isma ħa ngibulhek ix-xogħol aħna, ħa nieħdu ħsieb aħna. Ix-xogħol tal-planki allura jien ma kontx inkun naf, ħafna drabi ġieli l-anqas ma kont inkun naf min hu l-klijent Għawdexi lil min kont inkun qed nagħtihom għax jiena kont ngħatihom liż-Żombor u huma kienu jgħadduhom lill-klijent, ta' min ikunu huma kienu jkunu jafu.«²¹

44. Kif tajjeb qalet l-ewwel qorti:

²⁰ Ara foll. 291, 292 tal-proċess.

²¹ Ara fol. 498 tal-proċess.

»... .. huwa ċar li bejn is-soċjeta' attriċi u l-konvenuti ... kien hemm operazzjoni kummerċjali kontinwa / negozju anki għaliex il-materjal fornit kien pjuttost konsiderevoli u kien jiġi supplit direttament mill-fabbrika f'Malta lill-konvenuti li kienu jiġbru dan il-materjal bil-vetturi tas-soċjeta' intimata sabiex l-istess konvenuti jagħmlu kummerċ mill-fatt li qed iġorru dawn il-planki minn Malta għal Għawdex u jwassal l-istess planki lit-terz filwaqt li jiġbru l-ħlas li kien jikkompreni l-prezz li jitolbu l-konvenuti tal-planki u t-trasport filwaqt li ta' dan il-konvenuti kienu jgawdu minn ċertu skontijiet u 'commission' mogħtija u mħallsa lilhom mis-soċjeta' attriċi.»²²

45. Kif ipprovdiet il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-każ fl-ismijiet Alf Mizzi & Sons (Marketing) Limited v. Dismar Company Limited:²³

»Illi biex wieħed jasal ħalli jiddetermina jekk bejgħ sarx bl-imnut inkella bl-ingrossa wieħed għandu jħares lejn il-bejgħ partikolari u l-għamla tiegħu. Normalment, biex bejgħ jitqies bl-imnut, irid jidher li tali bejgħ kien wieħed magħmul lil konsumatur għall-użu personali tiegħu, filwaqt li, tradizzjonalment, il-bejgħ bl-imnut jingħaraf minn bejgħ bl-ingrossa billi f'dan tal-aħħar il-bejgħ isir lil xerrej li jkun sejjer jagħmel negozju bi jew minn fuq il-ħaġa mixtrija. Imma din m'hijiex regola inflessibbli, minħabba li grossista jista' jagħmel bejgħ bl-imnut, ukoll fejn ix-xerrej ikun kummerċjant ieħor;

»Illi f'każ fejn in-negozju bejn il-partijiet ma jkunx limitat għal sempliċi operazzjoni ta' bejgħ u xiri (kif isir f'bejgħ bl-imnut) imma jkun hemm element ta' negozjati dwar il-kwalita' tal-ħaġa mibjugħa, dwar il-konsistenza tagħha, dwar il-kapaċita' tagħha biex tilhaq l-għanijiet tax-xerrej, u jkun hemm ukoll l-għoti ta' pariri u stimi, wieħed jista' jgħid li jkun hemm indoli ta' bejgħ bl-ingrossa u mhux bl-imnut;

»Illi huwa stabbilit ukoll li arrangament ta' bejgħ bl-ingrossa ma jsirx wieħed bl-imnut għar-raġuni waħedha li l-konsenji ma jsirux f'daqqa, għaliex huwa n-negozju globali li jwassal biex wieħed jiddeċiedi taħt liema kategorija għandu jiġi klassifikat il-bejgħ.»

46. Minn eżami tal-atti proċesswali jirriżulta b'mod ċar illi:

- a. Il-konvenuti appellanti kienu jagħmlu negozju bi jew minn fuq il-ħaġa mixtrija;²⁴

²² Ara fol. 772 tal-proċess.

²³ P.A., 12 t'Ottubru 2004 (Rik. Nru. 99/2001/1).

²⁴ Il-konvenuti appellanti kienu jifhallsu 'commission' mis-soċjeta' attriċi kull meta l-klijenti tagħhom kienu jordnaw planki mingħand l-istess soċjeta' attriċi (ara fol. 291, 520 tal-proċess). Peress li kienet tkun is-soċjeta' konvenuta li kienet iġġorr il-planki minn Malta għal Għawdex, din kienet ukoll titfallas – mill-klijenti tagħha – għal dan is-servizz ta' trasport (ara fol. 292 tal-proċess).

- b. In-negozju bejn il-partijiet ma kienx limitat għal sempliċi operazzjoni ta' bejgħ u xiri, imma kien hemm element ta' negozjati dwar il-kwalita' tal-ħaġa mibjugħa, dwar il-kapaċita' tagħha biex tilhaq l-għanijiet tax-xerrej. Fil-fatt kien hemm ukoll għoti ta' pariri u stimi mis-socjeta' appellata lill-konvenuti appellanti dwar il-ħaġa mixtrija;²⁵
- c. Kien hemm numru konsiderevoli ta' transazzjonijiet kull xahar bejn il-partijiet u dan żgur mill-4 ta' Marzu 1998 sat-18 ta' Diċembru 2001.²⁶ L-ammont ta' transazzjonijiet juru li evidentement il-konvenuti appellanti ma kinux qed jixtru l-planki għall-użu personali tagħhom iżda sabiex ibigħuhom lil terzi;
- d. Normalment il-konvenuti appellanti kienu jagħmlu "*payment on account*" filwaqt li kien dejjem jibqa' bilanċ dovut.²⁷
47. Fid-dawl tas-suespost din il-qorti m'għandha l-ebda dubju li l-arranġament bejn is-socjeta' appellata u l-konvenuti appellanti kien wieħed ta' bejgħ bl-ingrossa taħt sistema ta' kont kurrenti. L-ewwel qorti għalhekk kellha raġun meta ċaħdet l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni mressqa mill-konvenuti appellanti *ai termini* tal-artikolu 2148(b) tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta u meta ddikjarat li l-azzjoni attriċi m'hijiex preskritta fil-konfront tas-socjeta' konvenuta.
48. Taqbel ukoll ma' dak li pprovdiet l-ewwel qorti li ċ-ċirkostanzi tal-każ tallum ma jaqgħu taħt l-ebda mill-artikoli kkwotati mill-konvenuti

²⁵ Ara foll. 3 sa 11, 28, 29, 39 sa 100, 109, 111 sa 283, 293 *et seq*, 401 sa 492, 497, 498, 500, 521, 522, 523, 525, 529, 532, 534, 570, 571, 579 sa 594, 602 sa 607 tal-proċess.

²⁶ Ara foll. 571, 572, 618 sa 623 tal-proċess.

²⁷ Ara foll. 24, 29, 30, 31, 32 tal-proċess.

appellanti għajr għall-artikolu 2156(f) tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta ²⁸

“u għalhekk ... dan huwa s-sub artikolu applikabbli għat-tip ta' relazzjoni li kien hemm bejn il-partijiet fil-każ odjern.” ²⁹

49. Jonqos għalhekk li din il-qorti tistabilixxi jekk dan it-terminu preskrittiv ta' ħames snin leħaqx skatta fil-konfront tal-konvenut appellant Raymond Farrugia, jekk dan it-terminu preskrittiv kienx interrott mill-istess konvenut appellant u / jew jekk kienx hemm xi ammissjoni jew rikonoxximent tad-debitu minnu.

50. Wara li fliet bir-reqqa l-atti kollha proċesswali, din il-qorti m'għandha l-ebda dubju li kien hemm rikonixximent tad-debitu fil-konfront tas-socjeta' attrici mill-konvenut appellant Raymond Farrugia u li konsegwentement kien hemm ukoll rinunzja għall-preskrizzjoni fil-konfront tiegħu.

51. Fl-ewwel lok, fl-affidavit tiegħu li jinsab a fol. 291 tal-proċess il-konvenut appellant Raymond Farrugia ddikjara bil-ġurament kif ġej:

»Dwar l-ordnijiet li dwarhom qed jagħmel il-kawża ta' Schembri & Sons Ltd, nikkonferma li parti minnhom dawn kont għamilthom jiena personalment u parti oħra kienu għamluhom il-klijenti direttament u kont inkarigat biss mit-trasport tal-planki. Ix-xogħol fil-fatt jikkonsisti fix-xiri u l-ġarr tal-planki minn Malta għal Għawdex, li parti minnu għamiltu jiena u parti għamlu l-ordnijiet direttament il-klijenti.

»...

»Fix-xogħol tiegħi ġieli jgħini ġieli jgħini ħija Teddy Farrugia, iżda dejjem jiena personalment dehert mal-kumpannija ta' Schembri & Sons Ltd. Għalkemm ħija Teddy ġieli għamel ukoll xogħol għal ta' Schembri billi għarrilhom il-merkanzija u dak li kellhom jagħtuh kien inqata' wkoll mill-ordnijiet li kont nagħmel jiena.

²⁸ Kien il-konvenut appellant Raymond Farrugia biss li ressaq eċċezzjoni tal-preskrizzjoni *ai termini* tal-art. 2156(f) tal-kap. 16 tal-liġijiet ta' Malta. Is-socjeta' konvenuta ma ressqet l-ebda eċċezzjoni tal-preskrizzjoni *ai termini* ta' dan l-artikolu.

²⁹ Ara fol. 772 tal-proċess.

»Qiegħed nesebixxi l-irċevuti, l-invoices, u d-delivery notes kollha li għad baqali fil-pussess tiegħi biex nuri li n-negozju li dwar l-kumpannija ta' Schembri qed tagħmel il-kawża għall-ħlas sar minnu personalment, u dan ta' Schembri jafuh tant li dawn dejjem ħarġuhom f'ismi u l-indirizz ta' fejn noqgħod.' Dawn qed jiġu markati minn RF1 sa RF57. Qiegħed nesebixxi wkoll kopji ta' ċekkijiet b'pagamenti li kont nagħmel jiena personalment. Kif għidt ġieli wkoll ħallast biċ-ċekkijiet tan-nies li kienu jagħmlu l-ordnijiet huma direttament u kont inġorrilhom il-planki jiena, li kienu jħallsu lili tal-planki u tat-trasport, u mbagħat kont niġġiraħ u nħallas lil ta' Schembri bih.»³⁰

52. Din ma kinitx l-uniku darba fejn l-istess konvenut appellant irrikonoxxa li parti mis-somma li qed tippretendi s-soċjeta' attriċi fil-proċeduri tallum hija dovuta minħabba ordnijiet li kien għamel hu personalment mas-soċjeta' appellata. Fix-xhieda mogħtija minnu in kontro-eżami fl-1 ta' Frar 2013 reġa' nsista li l-ordnijiet ħafna drabi kien jagħmilhom hu mas-soċjeta' appellata iżda xi drabi kienu jagħmluhom direttament il-klijenti.³¹

53. Fit-tieni lok, wara li l-konvenut appellant Raymond Farrugia ġie notifikat bl-atti ta' dawn il-proċeduri, huwa għażel li ma jressaq l-ebda provi u permezz tal-verbal tas-6 ta' Novembru, 2015, iddikjara li m'għandux provi u qed jistrieħ fuq il-provi fl-atti. Dawn il-provi jinkludu l-affidavit bil-ġurament li huwa kien għamel lura fis-sena 2008 u l-kontro-eżami tiegħu ukoll bil-ġurament fis-sena 2013 fejn irrikonoxxa li huwa kien debitur tas-soċjeta' appellata.

54. Kif ingħad f'diversi sentenzi mogħtija mill-qradi Maltin, fosthom fil-każ ta' Mary Rose Tabone qabel Stellini v. Silvio Vassallo pro et noe et.³²

³⁰ Ara foll. 291, 292 tal-proċess.

³¹ Ara foll. 520 et seq tal-proċess.

³² Q.A. (Sede Inf), 24 ta' Marzu 2004.

»Dwar l-ewwel aggravju għandu jingħad illi hu ormai saldament paċifiku illi hekk kif tiġi eċċepita l-preskrizzjoni, in kwantu din timporta presunzjoni ta' pagament, il-pretiż kreditur jista' jikkumbattiha b'diversi modi. Jew billi jagħti l-ġurament lill-konvenut, jew b'xi mezz ieħor permess mill-liġi, cjoe', l-inammissibilita' ta' dik il-preskrizzjoni, u l-inapplikabilita' tagħha, jew l-interruzzjoni jew is-sospensjoni tagħha (Kollez Vol XXVIII p I p 93; Vol XXXVII p II p 626).

»Issokta jiġi osservat ukoll illi "jekk id-debitur jirrikonoxxi d-dejn dan irrikonoxximent jimporta rinunzja għall-preskrizzjoni u dan irrikonoxximent jista' jkun anke preżunt jew indirett. U lanqas hemm bżonn li r-rikonoxximent ikun għall-kwantita' kollha dovuta, u jista' jirrigwarda kreditu illikwidu" (Kollez. Vol. XLIII pII p744; Vol XLV pII p632).»

55. Fid-dawl tas-suespost, din il-qorti taqbel ma' dak li pprovidet l-ewwel qorti li:

»... dan l-affidavit waħdu tal-kjamat fil-kawża u li jġib id-data tad-9 ta' Ottubru, 2008 jikkonsisti f'rikonoxximent ċar u bil-ġurament tad-debitu dovut minnu lis-soċjeta' attriċi. Dan huwa aktar assodat minn dak li jgħid fil-kontro-eżami tiegħu...

»...

»Minn dak suespost din il-Qorti ma għandha l-ebda dubju li x-xhieda ta' Raymond Farrugia tekwiwali għal rikonoxximent tad-debitu fil-konfront tas-soċjeta' attriċi u f'rinunzja għall-preskrizzjoni fil-konfront tiegħu. Dan huwa aktar assodat mill-fatt li fil-mument li huwa ġie kjamat fil-kawża bl-ebda mod ma pprova jreġġa' lura jew jikkontradixxi x-xhieda li kien ta hu stess anzi straħ fuq il-provi li ġia kien hemm fl-atti.

»... .. In vista ta' dan il-Qorti tqis ukoll li fil-konfront tal-kjamat fil-kawża jiskatta l-provvediment tal-artikolu 2160 (1) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk l-artikolu 2157 fil-konfront tiegħu ma għandu jkollu l-ebda effett favur tiegħu.»³³

56. L-aggravji li ressqu l-konvenuti appellanti dwar il-preskrizzjoni, għalhekk, ukoll mhux ser jintlaqgħu.

57. Jonqos issa li din il-qorti tindirizza l-aħħar aggravju tal-konvenuti appellanti li jolqot il-mertu tal-każ odjern. Ifissru dan l-aħħar aggravju tagħhom b'dan il-mod:

»VI. Aggravju fil-meritu ...

³³ Ara fol. 775 tal-proċess.

»Illi fl-umili fehma tal-esponenti l-ewwel Qorti għamlet ukoll apprezzament skorrett tal-provi. Apparti li teżisti konfużjoni shiħa fil-provi li rressqet is-soċjeta' attriċi jidher evidenti wkoll li ġew manipulati l-provi biex ordnijiet li saru mill-kjamata fil-kawża għamlithom jidhru li saru mis-soċjeta' konvenuta, din il-Qorti ma tistax ma tinnotax ukoll il-mod laxk fil-provi minnha mressqa, u t-tkaxkir tas-saqajn li ħadet is-soċjeta' attriċi biex rressqet dawn il-provi tagħha u b'talbiet għal differiment tal-kawża wieħed wara l-ieħor mingħajr raġuni valida bla ma sar xejn u provi tibqa' ma tressasqx u ordnijiet tal-Qorti jiġu traskurati jew ġew meħuda b'leġġerezza liema bħalha. Biss biss huwa biżżejjed li ssir riferenza għall-verbal tal-14 ta' Frar 2012, fejn il-Qorti kienet iddikjarat dan li ġej fil-konfront tas-soċjeta' attriċi:-

»«Illi l-qorti tinnota illi s-soċjeta' attriċi kellha tipproduċi l-original tad-delivery notes dwar il-konsenji li tagħhom qed titlob il-ħlas.

»Illi fil-fatt is-soċjeta' attriċi ilha aktar minn sena li ġiet ordnata mill-qorti tipproduċi l-istess delivery notes pero' naqset milli tagħmel dan.

»Illi għaldaqstant din il-qorti qiegħda timponi terminu ta' tletin jum sabiex l-istess soċjeta' attriċi tippreżenta d-dokumenti fuq imsemmija, u dawn id-dokumenti għandhom jiġu wkoll notifikati lis-soċjeta' konvenuta.»

»Minkejja l-ordni ċara tal-Qorti fis-seduta tal-14 ta' Frar 2012, fejn is-soċjeta' attriċi kienet ġiet ordnata tipproduċi l-orginal tad-delivery notes kollha dwar il-konsenji li tagħhom kienet qiegħda titlob il-ħlas, dawn id-dokumenti baqgħu ma tressasqx u minflok ġie ippreżentat rendikont ieħor b'aktar diskrepanzi mir-rendikont li kien ġie esibit mar-rikors ġuramentat.

»Minkejja wkoll li fis-seduta tad-19 ta' Ġunju 2012, is-soċjeta' attriċi ddikjarat li kienet ser tintavola rikors għall-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia, dan baqa' ma sarx, u nonostante n-nuqqas ta' interess jew heġġa li wriet is-soċjeta' attriċi biex tikkjama fil-kawża lil Raymond Farrugia u minkejja l-insistenza tagħha li l-partiti li tagħhom qiegħda titlob il-ħlas għamlitu mas-soċjeta' konvenuta u mhux ma' Raymond Farrugia, l-ewwel Qorti deherilha minn jeddha u wara li l-provi kienu ġew iddikjarati magħluqa mill-partijiet li kellha tissospendi l-prolazzjoni tas-sentenza u tordna l-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia. Meta s-soċjeta' attriċi iddikjarat li kienet qiegħda tagħlaq il-provi tagħha fis-seduta tat-18 ta' Novembru 2014, din it-talba għall-kjamata fil-kawża baqgħet ma resqithiex.

»U minkejja wkoll li fil-verbal tas-seduta tad-19 ta' Ġunju 2012, is-soċjeta' attriċi ddikjarat li trid tagħmel xi domandi lil George Farrugia, imbagħad lanqas biss m'għamlet il-kontro-eżami lil George Farrugia għall-affidavit li kien ippreżenta u li ġie debitament innotifikat.

»Riferenza ssir ukoll għall-verbali tal-14 ta' Frar 2012, 26 ta' Ottubru 2012, 25 ta' Settembru 2013, 5 ta' Diċembru 2013, 11 ta' Marzu 2014, u 4 ta' Lulju 2014, fejn intalbu differiment minn naħa tas-soċjeta' attriċi u ma kien sar xejn bla ma tresssqu ebda provi, u lanqas fil-mori ta' bejn differiment u ieħor ma kienu ġew ippreżentati ebda provi.

»Minkejja dan in-nuqqas ta' interess lampanti li wriet is-soċjeta' attriċi li tipprova b'mod sodisfaċenti l-kreditu minnha pretis u mingħand minn min kienet qiegħda tippretendih, u jekk kien dovut parti minn wieħed u

parti mill-ieħor kemm kien dovut minn wieħed u kemm kien dovut mill-ieħor meta kien l-oneru tagħha li tressaq l-aħjar prova dwar il-pretensjonijiet vantati minnha, l-ewwel Qorti sabet liż-żewġ appellanti responsabbli tal-bilanċ kollu t-tnejn flimkien sar minn min sar. Bid-dovut rispetta l-esponenti ma jistgħux jaqblu ma' din il-konkluzjoni li waslet għaliha l-ewwel Qorti billi mhux iex għust li għal dan in-nuqqas tas-soċjeta' attriċi li tressaq l-provi tagħha kif suppost u xieraq, il-konvenuti spiċċaw kundannati bid-dejn ta' xulxin jew b'dejn li m'għamlux. Illi jekk l-ewwel Qorti għażlet li temmen il-verżjoni ta' Johann Farrugia għas-soċjeta' attriċi li d-dejn pretis sar mis-soċjeta' konvenuta tant li sa meta ddikjarat li qiegħda tagħlaq il-provi tagħha baqgħet lanqas ma pprezentat ir-rikors għall-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia, id-domanda tqum għalhekk: X'kienet ir-raġuni li wasslet lill-ewwel Qorti li tissospendi l-prolazzjoni tas-sentenza u ordnat il-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia minn jeddha u għaddiet biex sabet ukoll lil Raymond Farrugia responsabbli personalment ta' dejn li s-soċjeta' attriċi komplet issostni sal-aħjar li m'għamlux hu fil-kwalita' tiegħu personalment? U dan meta l-oneru tal-prova kien jinkombi fuq is-soċjeta' attriċi.

»Hemm ferm u ferm aktar laxkezzi jew aħjar loose ends fil-provi tas-soċjeta' attriċi li l-esponenti jemmnu li kellhom iwasslu lill-ewwel Qorti għal għudizzju divers minn dak li waslet għalih. Dwar ir-rikors tas-soċjeta' konvenuta tal-10 ta' Marzu 2014, il-Qorti bid-digriet tagħha tas-17 ta' Mejju 2014 kienet ordnat lis-soċjeta' appellata sabiex sa mhux aktar tard mis-27 ta' Ġunju 2014: (1) tindika permezz ta' nota liema mill-fatturi kollha li ġew esibiti minnha fl-atti ta' din il-kawża hija qed tippretendi l-ħlas tagħhom u dan billi tindika l-folio tal-fatturi rilevanti; (2) tindika wkoll fl-istess nota l-order / quotation number u / jew numru ta' fuq id-dokument tal-konsenja mid-dokument esibit man-nota tas-soċjeta' attriċi datata 18 ta' Marzu 2008, li tinsab a fol. 110 et seq tal-proċess. Għal dan id-digriet tas-soċjeta' appellata kienet wiegħbet billi permezz ta' nota tal-31 ta' Lulju 2014, reġgħet iproduċiet statement of account f'format differenti f'bilanċ ta' Lm27,128,04, cjoe' ogħla milli kienet qed tippretendi oriġinarjament meta fetħet il-kawża (u għal din id-differenza baqgħet ma tat ebda spjegazzjoni), mingħajr ma indirizzat dak li ġie ordnat lilha li tagħmel fid-digriet imsemmi. Din in-nota waslet biex is-soċjeta' konvenuta ipprezentat in-nota spjegattiva tagħha tas-17 ta' Frar 2015, li għaliha s-soċjeta' appellata lanqas ma baqgħet għamlet ebda osservazzjoni dwarha jew irribattietha bi provi, spjegazzjonijiet jew raġuni kuntrarji.

»Hemm ukoll raġunijiet oħra minn dawk imsemmija fir-rikors tal-10 ta' Marzu 2014 u fin-nota tal-esponenti tas-17 ta' Frar 2015, li wasslu lis-soċjeta' konvenuta tissuspetta li l-fatturi esibiti a fol. 39 sa 100 mhumiex fatturi ġenwini, u d-diskrepanzi huma tant palesi li anke mad-daqqa t'għajn id-dokumenti esibiti man-Nota a fol. 38 jirriżultaw li huma fatturi li ġew imbagħbsa biex dejn ta' ħaddieħor ġie muri li huwa dejn tal-kumpannija:-

»(i) in-numri tal-invoices, cjoe' l-Invoice N^o Indikati fuq id-dokument 'A' mar-rikors ġuramentat ma jikkorrispondux fil-maġġoranza strgrandi tagħhom man-numri fuq l-Invoices li ġew esibiti permezz tan-nota tat-18 ta' Ottubru 2007. Dan jista' faċilment jiġi konstatat jekk wieħed ikollu jqabbell id-dokument 'A' mal-invoices esibiti minn fol. 39 sa fol. 100 fejn minn total ta' 102 invoices indikati fuq id-dokument 'A' hemm

jaqblu biss l-invoices bin-numri 43, 170, 188, 227, 334, 444, 596, 611, 614, 701, 811, 821, 836, 960, 1010; u anke'

»(ii) fejn hemm pero' invoices li għandhom in-numri tagħhom li jaqblu, hemm imbagħad l-ammont ta' ħlas indikat fuq l-invoice relattiva li jvarja jew aħjar ma jaqbilx mal-ammont indikat fil-partita relattiva fuq l-statement dokument 'A'. Fost dawn hemm Inv. N° 43 (fol. 39), 170 (fol. 50), 188 (fol. 52), 227 (fol. 56), 334 (fol. 63), 444 (fol. 74); u li

»(iii) l-invoices bin-numri 1132 (fol. 91), 1133 (fol. 92), 1134 (fol. 93), u 1135 (fol. 94) apparti li dawn l-invoices għandhom in-numri tagħhom li ma jirriżultaw minn imkien fl-statement dokument 'A', huma fatturi duplikati kif jidher minn eżami tal-istess dokumenti, li dwarhom is-soċjeta' baqgħet ma tagħat ebda spjegazzjoni.

»Is-soċjeta' appellata iproduċiet affidavit ta' Raymond Farrugia li kkonferma li jaħdem għal rasu u li m'għandu ebda konnessjoni mal-kumpanija li kienu jmexxu tnejn minn ħutu George u Bertu, u qatt m'għamel xogħol jew ħadem għall-kumpanija tagħhom f'negozju li għamel mas-soċjeta' attriċiż, iżda dejjem għamlu personalment u direttament hu bħala parti minn negozju li jiġġestixxi hu. Minn fatturi, riċevuti u dokumenti tal-konsenja li esibixxa mal-affidavit tiegħu markati minn RF 1 sa RF57 u ċ-cheque images esibiti ta' pagamenti li għamel lis-soċjeta' attriċi mill-kont tal-bank tiegħu personali jirriżulta li l-ordnijiet li kien għamel mas-soċjeta' attriċi hu dejjem saru f'ismu personalment, id-dokumenti tal-konsenja tal-merkanzija ħarġu f'ismu wkoll, il-fatturi tax-xogħol ikkonsenjat lilu ħarġu wkoll f'ismu u indirizzati fl-indirizz tar-residenza tiegħu: 'Sweet Lord', Triq Sir Paul Boffa, Victoria, u l-ħlasijiet għax-xogħol minnu ordnat u li ġie ikkonsenjat dejjem issaldahom mill-kont tal-bank personali tiegħu.

»Jirriżulta minn eżami tad-dokumenti esibiti minn Raymond Farrugia li l-fatturi li oriġinarjament kienu ħarġu f'ismu kienu ġew alterati bil-ħruġ tal-invoices ġodda a fol. 39 sa 100 biex ordnijiet li kien għamel hu personalment ġie muri li hu tal-kumpanija. Dan wassal lis-soċjeta' appellata tinsisti li s-soċjeta' attriċi tesebixxi l-fatturi u d-dokumenti tal-konsenja oriġinali, li ġew ippreżentati permezz tan-Nota tat-18 ta' Marzu 2008, a fol. 111 ġew esibiti l-istess fatturi a fol. 39 sa 100 markati minn JF1 sa JF64 u xi dokumenti tal-ordni jew tal-konsenja. Mid-dokumenti esibiti jidhru biss fuqhom isem Raymond Farrugia jew Raymond Farrugia Żonbor jew saħansitra isem ħaddieħor.

»Fuq insidenza tas-soċjeta' konvenuta sabiex is-soċjeta' attriċi tipproduċi l-original tad-delivery notes kollha dwar il-konsenji li tagħhom qed titlob il-ħlas, minkejja l-ordnijiet ripetuti tal-Qorti fejn is-soċjeta' attriċi ġiet ordnata tipproduċi dawn id-delivery notes, hi naqset milli tagħmel dan. L-esponenti terġa' tagħmel riferenza għall-verbal tal-udjenza tal-14 ta' Frar 2012. Għaddew mhux biss it-tletin jum minn dik l-ordni tal-Qorti, iżda għadda wkoll it-terminu li l-Qorti kienet imponiet fuq is-soċjeta' attriċi bid-digriet tagħha tas-27 ta' Mejju 2014, u s-soċjeta' attriċi baqgħet ma ottemperatx ruħha mal-ordnijiet tal-Qorti u fl-udjenza tat-18 ta' Novembru 2014, iddikjarat li qiegħda tagħlaq il-provi tagħha u baqgħet m'għamlet xejn sa meta l-kawża ġiet differita għas-sentenza.

»Kien proprju fid-dawl ta' dawn id-diskrepanzi lampanti bejn id-dokument 'A' esibit mar-rikors ġuramentat, id-dokumenti esibiti a fol. 39 sa 100, id-dokumenti esibiti permezz tan-nota tat-18 ta' Marzu

2008 (fol. 110 et seq), li waslu lis-soċjeta' konvenuta tippreżenta r-rikors tat-23 ta' Jannar 2009, fejn talbet lill-Qorti tippermettilha tressaq eċċezzjoni ulterjuri li mhix il-leġittimu kontradittur, u t-talba kienet ġie milqugħa b'digriet fl-udjenza tal-25 ta' Frar 2009.

»Minkejja li s-soċjeta' attriċi kienet talbet żmien biex tirregola ruħha wara li ġiet ippreżentata u notifikata n-nota tal-eċċezzjonijiet ulterjuri, kif jirriżulta mill-verbal tas-seduta tal-24 ta' Frar 2010, u minkejja li fis-seduta tad-19 ta' Gunju 2012, kienet iddikjarat li ser tintavola rikors biex titlob il-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia, minn dan kollu s-soċjeta' appellata baqgħet m'għamlet, anzi baqgħet tinsisti li d-dejn sar kollu mis-soċjeta' Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. U nonostante dana kollu hawn fuq rilevat l-ewwel Qorti ordnat hi l-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia u sabet ukoll lil Raymond Farrugia personalment responsabbli għall-ammont kollu pretis mis-soċjeta' appellata. Għal din ir-raġuni wkoll l-esponenti Raymond Farrugia qed jappella mid-digriet tal-15 ta' Lulju 2015.

»Illi apparti l-laxkezza fil-provi li ġew imressqa mis-soċjeta' appellata, dwar il-konfużjoni u nuqqas ta' konsistenza li teżisti fil-provi tas-soċjeta' attriċi dwar il-kreditu minnha pretis, is-soċjeta' konvenuta permezz tar-rikors tagħha tal-10 ta' Marzu 2014 (a fol. 598), kienet ħadet kampjun mill-fatturi esibiti mis-soċjeta' attriċi billi rriferiet għad-dokumenti li kienu ġew esibiti mis-soċjeta' attriċi a fol. 83, 84, 91, 95, u 100 tal-proċess u kontra tagħhom esibiet il-ħames fatturi li kienu ġew provduti lilha minn Raymond Farrugia mill-kotba tan-negozju tiegħu li ġew markati minn MS1 sa MS5 u li jikkorrispondu għall-istess negozju fuq il-ħames fatturi esibiti in atti mis-soċjeta' attriċi li għalihom saret riferenza. Jirriżulta ċar minn eżami komparattiv ta' dawn il-fatturi li:-

»(i) filwaqt li l-fattura numru 811 kienet oriġinarjament ħarġet lil Raymond Farrugia ta' 'Sweet Lord', Triq Sir Paul Boffa, Victoria, Għawdex, u li kien irċeviha fl-indirizz indikat il-fattura a fol. 83 ġiet imbagħbsa u ħarġet fuq Farrugia Brothers Gozo Transport Ltd. ta' 35, Triq Għajn Qatet, Rabat, Għawdex.

»(ii) filwaqt ukoll li l-fattura maħruġa oriġinarjament lil Raymond Farrugia markata MS1 kienet tindika ċar fil-parti intestata 'Location of Works' il-Quotation number 1192 u għal min il-konsenja partikolari kienet destinata, il-fattura a fol. 83 ma tindika xejn minn dan u ma tagħmel ebda ness bejn l-Order / Quotation number u / jew d-dokument tal-konsenja.

»(iii) l-istess osservazzjonijiet saru wkoll fir-rigward tad-dokument a fol. 84 meta dan jiġi mqabbel mad-dokument MS2 u fir-rigward tad-dokument a fol. 100 meta dan jiġi mqabbel mad-dokument MS5.

»(iv) rigward id-dokument MS3 u MS4 meta mqabbla mad-dokumenti a fol. 91 u 95 tal-proċess dawn saħansitra sa għandhom mibdul ukoll in-numru tal-fattura apparti li fir-rigward tal-istess fatturi hemm ukoll dak li ġie osservat hawn fuq fir-rigward tal-fatturi l-oħra.

»Illi dwar il-fatturi esibiti mis-soċjeta' attriċi minn fol. 39 sa fol. 100 wieħed ma jistax jorbot fuqhom wisq aktar li jqishom bħala prova minħabba d-dubbju raġonevoli dwar kemm verament huma dokumenti awtentiċi. L-istess fatturi reġgħu ġew esibiti wkoll man-Nota tat-18 ta' Marzu 2008 a fol. 110 et seq. tal-proċess.

»Illi teżisti konfużjoni wkoll bejn dawn il-fatturi esibiti u d-dokumenti tal-konsenja u li ġew esibiti man-Nota tas-soċjeta' attriċi tat-18 ta' Marzu 2008 a fol. 110 et seq. tal-proċess. Dan apparti wkoll li ma teżisti ebda korrelazzjoni bejn dawn id-dokumenti mad-dettalji ta' fuq id-dokumenti 'A' u 'B' annessi mar-rikors ġuramentat. Id-dokumenti tal-konsenja u dokumenti oħra apparti dawk il-fatturi li dwarhom l-esponenti ġia' għamlu l-osservazzjonijiet tagħhom hawn fuq, li ġew esibiti mis-soċjeta' attriċi permezz tan-Nota a fol. 110, fuq insistenza tas-soċjeta' konvenuta, ma fihom ebda riferenza jew m'għandhom ebda ness mas-soċjeta' konvenuta, anzi jikkonfermaw li n-negozju li għalihom jirreferu dawk id-dokumenti kien sar ma' Raymond Farrugia personalment u mhux mas-soċjeta' konvenuta.

»Illi kienet ir-responsabbilita' tas-soċjeta' attriċi mhux biss li tipprova b'mod ċar il-pretensjonijiet tagħha tal-kreditu fil-konfront tas-soċjeta' konvenuta, iżda wkoll li tindika b'mod ċar kull fattura minnha esibiti għal liema negozju partikolari jirreferu billi jallaċċjaw kull fattura mal-Order/ Quotation Number jew man-numru ta' fuq id-dokument tal-konsenja u mhux baqgħu m'għamlu prova ta' xejn dwar dan. Il-prova tad-dejn kienet tispetta lis-soċjeta' attriċi u minn min, u minn eżami tal-atti din il-prova mhux biss hija laxka ħafna u anke mankanti, iżda aġġar minn hekk hija msejsa fuq dokumenti li ġew manipulati.

»Illi wara d-digriet ta' dina l-Onorabbli Qorti tas-27 ta' Mejju 2014, is-soċjeta' attriċi baqgħet m'għamlet xejn minn dak li kien ġie ordnat lilha f'dak id-digriet. Kien biss permezz ta' nota tal-31 ta' Lulju 2014, li s-soċjeta' appellata esibiet mill-ġdid in atti statement of account ieħor, li bid-dovut rispettt lejha d-dokument minnha esibit ikompli joħloq aktar konfużjoni milli jiċċara l-pretensjoni tas-soċjeta' appellata, u dan għar-raġunijiet segwenti:-

- »F'dan l-statement of account il-kreditu pretis mis-soċjeta' attriċi tela' għal sebgħa u għoxrin elf mija u tmienja u għoxrin liri Maltin u erbgha ċenteżmi (Lm27,128.04), illum ekwivalenti għal €63,191.33 meta l-kreditu oriġinarjament pretis mill-istess soċjeta' attriċi meta ntavolat il-kawża fl-10 ta' Lulju 2006, kien ta' ħamsa u għoxrin elf sitt mija u tnejn u disgħin liri Maltin u ħamsa u sebgħin ċenteżmu (Lm25,692.75) illum ekwivalenti għal €59,848.00. Hemm żieda fis-sorta ta' Lm1,435,29 ekwivalenti għal €3,343,32 mill-pretensjoni oriġinali.
- »Imkien ma hemm spjegazzjoni f'dan l-statement of account esibiti jew fin-Nota li biha ġie esibit ta' x'wassal lis-soċjeta' attriċi tawmenta l-kreditu pretis minnha bi €3,343,32 oħra, jew kif altrimenti qegħdha tipprova tiġġustifika din id-differenza fiż-żieda minn dak li kienet qegħdha titlob inizjalment.
- »L-unika indikazzjoni li hemm f'dan l-statement of account esibit hu notament fl-aħħar paġna tal-statement, cjoe' tal-ħames paġna li jgħid: 'Please Note that Chq 21 dated 25/07/2000 amounting to Lm675, has been dishonoured (Bounced)'. Apparti l-fatt li dan l-ammont ma jiġġustifikax id-differenza ta' €3,343,32 (Lm1,435.29) li hemm bejn l-bilanċ allegatament dovut fl-statement oriġinali anness mar-rikors ġuramentat u l-bilanċ indikat fuq l-statement esibit dan l-aħħar, imkien fl-atti m'hemm prova ta' xi pagament ta' Lm675 li sar u ma kienx ġie onorat (bounced). Anzi eżami tal-partiti jew entrati

li hemm imdaħħla fl-statement of account imkien ma jindika ebda partita li tammonta għal Lm675, u eżami tal-pagamenti li saru taħt il-kolonna intestata 'Payment' minn imkien ma jindika li sar pagament ta' Lm675 u li sussegwentement ġie riversjat għax ma ġiex onorat (bounced). Oltre dan jekk iċ-ċekk bil-pagament ta' Lm675 li ma ġiex onorat f'Lulju 2000 u ġie riversjat, bla dubbju li dan kellu jirrifletti ruħhu fl-statement li ġie anness mar-rikors ġuramentat li ġie preżentat f'Lulju 2006 fejn dan ma jirriżulta minn imkien.

- »Għalhekk id-differenza fiż-żieda tal-kreditu pretis bejn l-statement oriġinali u dak ippreżentat dan l-aħħar bl-ebda mod mhi ġustifikata, u l-prova ta' dak li qed jingħad fl-aħħar statement of account esibit hija mankanti għal kollox mill-atti.
- »Illi mill-statement of account esibit il-partiti jew entrati reġistrati hemm użud minnhom jirreferu għal ordnijiet u xiri li għamel Raymond Farrugia ta' 'Sweet Lord', Triq Sir Paul Boffa, Victoria, personalment, u mhumiex tal-kumpannija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Kif xehed Raymond Farrugia n-negozju li jagħmel hu personalment m'għandu ebda konnessjoni man-negozju li kienu jagħmlu żewġ ħutu oħra George Farrugia u Albert Farrugia li kellhom il-kumpannija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited, u lanqas mal-kumpannija nnifisha. Dan il-fatt sa ġie saħansitra konfermat ukoll minn George Farrugia, wieħed mid-diretturi tas-soċjeta' konvenuta fl-affidavit tiegħu, liema xhud kien baqa' ma ntalabx li jiġi kontro-eżaminat minkejja li l-affidavit tiegħu ġie debitament notifikat lid-difensur tas-soċjeta' attriċi. Is-soċjeta' attriċi permezz tan-Nota tagħha tat-18 ta' Ottubru 2007, (a fol. 38 et seq.) esibiet print out ta' invoices li ġew ġenerati elettronikament fejn invoices li oriġinarjament kienu ħarġu fuq Raymond Farrugia personalment u li kienu ntbagħtu fl-indirizz tar-residenza personali tiegħu kienu mbagħad ġew imdawra għal fuq il-kumpannija intimata biex jidhru bħala dejn tal-kumpannija.
- »F'dan ir-rigward is-soċjeta' konvenuta esibiet bħala kampjun ieħor numru ta' invoices li ġew mgħoddija lilha minn Raymond Farrugia ta' ordnijiet li kien għamel hu personalment lis-soċjeta' attriċi, liema invoices is-soċjeta' attriċi kienet fil-fatt ħarġithom f'ismu personalment: 'Raymond Farrugia "Sweet Lord" Triq Sir Paul Boffa Victoria Gozo', li mbagħad bdiet turihom bħala dejn tal-kumpannija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited kif jirriżulta mill-aħħar statement of account esibit man-Nota tal-31 ta' Lulju 2014:-
»...
- »Invoice 6239 dd.02-Nov-00 (Dok. MS24) hija ta' xogħol li kien ġie ordnat mit-terz Millennium Developments Co. Ltd, u li kien inġarr minn Raymond Farrugia, liema xogħol fil-fatt kien ħallsu Raymond Farrugia u l-irċevuta kienet ħarġet mis-soċjeta' attriċi lilu direttament f'ismu personali u bl-indirizz tar-residenza tiegħu kif jirriżulta minn kopja tal-irċevuta markata dok. MS25. Ciononostante dan din il-fattura hija riflessa fl-aħħar statement esibit mis-soċjeta' attriċi minkejja li huwa evidenti li s-soċjeta'

konvenuta ma kellha x'taqsam xjen ma' dan in-negozju partikolari.

- »Is-soċjeta' appellata [appellanti] tirreferi lil din il-Qorti għan-Nota tas-soċjeta' attriċi tat-18 ta' Ottubru 2007 (a fol. 38) minn fejn jirriżulta ċar li l-invoices hemm esibiti ġew imbagħbsa elettronikament u ordnijiet għal xogħol li ttiehed minn Raymond Farrugia s-soċjeta' attriċi issa qed turih bħala dejn tal-kumpanija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Kien għalhekk li s-soċjeta' esponenti insistiet ripetutament li s-soċjeta' attriċi tesebixxi l-orijinal tad-delivery notes u / jew quotation / order kollha. F'dan ir-rigward l-esponenti tiegħu bħala kampjun:-
»...
- »L-istess fatturi ġenerati elettronikament reġgħu ġew esibiti mis-soċjeta' attriċi man-Nota tagħha tat-18 ta' Marzu 2008. Id-delivery notes u quotation / order esibiti kollha jgħajtu lil Raymond Farrugia Żonbor jew lil terzi li għamlu l-ordnijiet direttament mas-soċjeta' attriċi. Kienu proprju dawn l-invoices li ġew iffabbrikati elettronikament mis-soċjeta' attriċi li wasslu lis-soċjeta' konvenuta sabiex tinsisti li s-soċjeta' attriċi tiġi ordnata tesebixxi d-delivery notes u l-quotation / order kollha u sussegwentement biex tagħmel ir-rikors tagħha tal-10 ta' Marzu 2014.
- »Illi kif jirriżulta mill-images taċ-ċekkijiet li ħareġ Raymond Farrugia mill-kont tiegħu personali HSBC A/C 0071-10143-22 li ġew esibiti in atti wara li s-soċjeta' esponenti talbet u otteniet mingħandu kopja tagħhom, jirriżulta li x-xogħol li kien jiġi ordnat jew mixtri minn Raymond Farrugia mingħand is-soċjeta' attriċi dejjem ħallsu hu mill-kont tal-bank tiegħu personali u l-invoices mill-kumpanija attriċi għax-xogħol li kien jordna hu dejjem ġew maħruġa fuqu personalment u kienu jintbagħtu lilu direttament fir-residenza tiegħu stess, cjoe' 'Sweet Lord', Triq Sir Paul Boffa, Rabat, Għawdex, Jirriżulta li għax-xogħol ordnat u kkonsenjat lil Raymond Farrugia mis-soċjeta' attriċi, hu kien ħareġ mhux inqas minn disgħa u għoxrin (29) ċekkijiet indirizzati lil 'F Schembri' jew 'Frank Schembri', jew 'Schembri & Sons' jew 'Schembri & Sons Ltd' li jammontaw għal Lm72,659.50 ekwivalenti għal €169,251.11. Is-soċjeta' esponenti tirreferi lil din il-Qorti għall-images taċ-ċekkijiet bin-numri: 1, 6, 17, 21, 24, 25, 30, 33, 34, 37, 42, 43, 44, 46, 48, 55, 60, 69, 71, 72, 74, 76, 82, 91, 114, 115, 157, 83, 135 li kollha jidhru fuq id-dokument MS28.
- »Illi l-invoices esibiti minn Raymond Farrugia u oħrajn li ġew esibiti mar-rikors tal-10 ta' Marzu 2014 u man-nota tas-17 ta' Frar 2015, jirriżulta li l-invoices tax-xogħol li kien jordna Raymond Farrugia u li tagħhom is-soċjeta' attriċi qed tippretendi l-ħlas mingħand il-kumpanija kienu effettivament joħorġu u jintbagħtu fl-indirizz personali tad-dar ta' Raymond Farrugia u mhux fl-indirizz reġistrat tal-kumpanija. Mid-dokumenti in atti mkien ma jirriżulta li l-invoices tax-xogħol li kien jordna Raymond Farrugia kienu jinħarġu jew jintbagħtulu fl-indirizz tal-kumpanija intimata fin-numru 35, Għajn Qatet

Street, Victoria. Huma biss il-fatturi mbaghbsa ġenerati elettronikament u li s-soċjeta' esponenti wriet kampjuni kontra tagħhom biex turi li huma fatturi mbaghbsa, li qegħdin juru l-indirizz tal-kumpanija, cjoe' 35, Triq Għajn Qatet, Victoria.

- »Is-soċjeta' appellata tagħmel ukoll riferenza għax-xhieda ta' Johann Farrugia tas-26 ta' April 2013, li sa ma l-provi tas-soċjeta' attriċi ġew dikjarati magħluqa b'mod definittiv, baqa' ma ta l-ebda spjegazzjoni dwar id-dokument 'SM1' esibit fl-istess udjenza tas-26 ta' April 2013, mis-soċjeta' konvenuta minkejja li l-istess Johann Farrugia kellu jagħmel il-verifiki u jagħti l-isjegazzjonijiet tiegħu dwar l-istess dokument li bih kien ġie rinfacċjat.

»Kien fid-dmir tas-soċjeta' attriċi li tipprova l-każ tagħha sal-grad rikjest mill-liġi, u minn min kien dovut cjoe' kemm kien dovut minn wieħed u kemm kien dovut mill-ieħor. Minkejja din l-inkonsistenza u l-konfużjoni kollha fil-provi tas-soċjeta' appellata, minflok ma l-ewwel Qorti għaddiet biex laqgħet l-eċċezzjonijiet tas-soċjeta' konvenuta u rriġettat it-talbiet attriċi, għaddiet biex ordnat il-kjamata fil-kawża ta' Raymond Farrugia bid-digriet tal-15 ta' Lulju 2015, u mingħajr ma almenu ġie ippruvat ta' liema partiti għandu jhallas hu ta' ordnijiet li għamel hu l-ewwel Qorti daħħlitu responsabbli personalment għad-dejn kollu inkluż ukoll għad-dejn tal-kumpanija Farrugia Brothers Gozo Transport Limited. Bid-dovut rispettt din hi deċiżjoni erronea li toħloq preġudizzju serju aktar u aktar meta kienet l-istess soċjeta' appellata li nsistiet u baqgħet tinsisti tul il-proċess kollu quddiem l-ewwel Qorti li kienet is-soċjeta' konvenuta li għamlet in-negozju magħha u li għandha tagħtiha l-ammont li qiegħda titlob u mhux il-kjamata fil-kawża. La darba l-ewwel Qorti deherilha li kellha tiċhad l-eċċezzjoni ulterjuri tas-soċjeta' konvenuta tal-leġittimu kontradittur u l-eċċezzjonijiet l-oħra sollevati minnha dwar il-preskrizzjoni ma kelliex tordna l-kjamata fil-kawża tal-esponenti Raymond Farrugia biex għabbietu b'dejn li l-istess soċjeta' attriċi ddikjarat għal kemm-il darba li m'għamilx hu. Għalhekk ukoll id-digriet tal-15 ta' Lulju 2015, jimmerita li jiġi mħassar.»

58. Wara li fliet l-atti kollha proċesswali din il-qorti hija tal-fehma illi ma jeżistu l-ebda raġunijiet serji għaliex għandha tiddipartixxi mill-konkluzjoni li waslet għaliha l-ewwel qorti fil-proċeduri odjerni, li hija waħda tajba u ġusta.
59. Ma taqbilx, għalhekk, mal-argument imressaq mill-konvenuti appellanti fis-sens li kien hemm "laxkezza fil-provi li ġew imressqa mis-soċjeta' appellata" u li kien hemm "konfużjoni u nuqqas ta' konsistenza li teżisti fil-provi tas-soċjeta' attriċi dwar il-kreditu minnha pretis."

60. Kif tajjeb qalet l-ewwel qorti:

»... .. I-ammont ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22... .. kien oriġinarjament konfermat kemm permezz ta' dokumenti esebiti mar-rikors ġuramentat u wkoll minn Mario Vella fix-xhieda tiegħu a fol. 23 et seq tal-proċess li kkonferma li l-ammont ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22 flimkien ma' imgħax ta' Lm8906.85 ekwivalenti għal €20,747 kif deskritt fir-rikors ġuramentat kien għadu dovut. L-istess xhud anki kkonferma li sal-mument li ġiet intavolata l-kawża kienu għaddejjin laqgħet bejn il-partijiet u nkluż l-accountant tas-soċjeta' konvenuta sabiex possibilment ikun ftehim dwar il-flas... ..»³⁴

61. Għalkemm il-konvenuti appellanti jippruvaw ixejjnu l-awtenticiċita' tal-provi mressqa mis-soċjeta' appellata – u dan billi jsostnu li wħud mill-fatturi li esebiet l-istess soċjeta' appellata ġew fabbrikati jew imbagħbsa biex “ordnijiet li kien għamel hu personalment ġie muri li hu tal-kumpanija” – ix-xhud Johann Farrugia fisser b'mod ċar għaliex uħud mill-ordnijiet kienu jinħarġu l-ewwel f'isem il-konvenut appellant Raymond Farrugia personalment u mbagħad f'isem is-soċjeta' appellanti. Fix-xhieda tiegħu mogħtija in kontro-eżami fis-26 ta' April 2013 Johan Farrugia qal hekk:

»Ix-xhud Johann Farrugia: Jista' jkun li kienet struzzjoni minngħandu.

»L-avukat Dottor Mario Scerri: Mela jien jagħtik struzzjonijiet biex toħroġu fuq dan l-account (interruzzjoni).

»Ix-xhud Johann Farrugia: Iva iva. Raymond Farrugia kien jagħtini struzzjoni. Daqqa oħroġ hawn u daqqa oħroġ hemm.

»...

»L-avukat Dottor Mario Scerri: Meta tgħid oħroġ 'l hawn u oħroġ 'l hemm jiġifieri kien jgħidlek tagħmlu f'ismu dan?

»Ix-xhud Johann Farrugia: Ehe.

»...

»Ix-xhud Johann Farrugia: Iva ġieli kien jgħidli.

»...

³⁴ Ara foll. 780, 781 tal-proċess.

»Ix-xhud Johann Farrugia: Pero' jien dejjem kont immur l-uffiċċju tiegħu, il-garaxx taż-Żombor.«³⁵

62. Is-soċjeta' appellanti fil-fatt ikkonfermat dak li qal Johann Farrugia fix-xhieda hawn fuq imsemmija. Fin-nota spjegattiva tagħha tas-17 ta' Frar 2015 hi pprovdiet hekk:

»... .. Is-soċjeta' attriċi permezz tan-Nota tagħha tat-18 ta' Ottubru 2007, (a fol. 38 et seq. esibiet print out ta' invoices li ġew ġenerati elettronikament fejn invoices li kienu ħarġu oriġinarjament fuq Raymond Farrugia personalment u li kienu ntbagħtu fl-indirizz tar-residenza personali tiegħu kienu mbagħad ġew imdawra għal fuq il-kumpannija intimata biex jidhru bħala dejn tal-kumpannija.«³⁶

63. Din il-qorti hija tal-fehma illi huwa irraġjonevoli ħafna da parti tal-konvenuti appellanti li jsostnu li wħud mid-dokumenti ġew "manipulati" mis-soċjeta' appellata meta kien l-istess konvenut appellant li kien talab lis-soċjeta' appellata sabiex fattura li tkun diġa' nħarġet f'ismu sussegwentement terġa' tinħareġ f'isem is-soċjeta' appellanti! Minbarra dan, il-fatt li s-soċjeta' appellata aġixxiet fuq dawn l-istruzzjonijiet bl-ebda mod ma jfisser li l-ammont pretiż fl-istess fatturi m'huwiex dovut.

64. Argument ieħor li tressaq mill-konvenuti appellanti huwa fis-sens li fl-*statement of account* li pprezentat is-soċjeta' appellata fin-nota tagħha tal-31 ta' Lulju 2013 "il-kreditu pretis mis-soċjeta' attriċi tela' għal sebgħa u għoxrin elf mija u tmienja u għoxrin liri Maltin u erba' ċenteżmi (Lm27, 128.04), illum ekwivalenti għal €63,191.33, meta l-kreditu oriġinarjament pretiż mill-istess soċjeta' attriċi meta intavolat il-kawża fl-10 ta' Lulju 2006, kien ta' ħamsa u għoxrin elf sitt mija u

³⁵ Ara fol. 576 tal-proċess.

³⁶ Ara fol. 629 tal-proċess.

tnejn u disgħin liri Maltin u ħamsa u sebgħin ċenteżmi (Lm25,692.75) illum ekwivalenti għal €59,848.00. Hemm zieda fis-sorte ta' Lm1,435.29 ekwivalenti għal €3,343,32 mill-pretensjoni originali.” L-ammont indikat fl-imsemmi *statement of account* huwa għalhekk ogħla minn dak indikat fir-rikors promotur tas-soċjeta' appellata.

65. Għalkemm huwa minnu li teżisti din id-diskrepanza r-rikors promotur tas-soċjeta' appellata u l-*statement of account* li ppreżentat fil-31 ta' Lulju 2013, kif għustament qalet l-ewwel qorti, “ir-rikors għuramentat jitlob s-somma anqas ta' Lm 25,692.84 kif konfermata bil-għurament mill-kontrollur finanzjarju tal-kumpanija u ma tistax fl-ebda ċirkostanza tilqa' t-talba għal somma akbar minn dik mitluba fir-rikors għuramentat.” Peress ukoll li *il piu contiene il meno*, u ma kien hemm l-ebda kontestazzjoni da parti tal-konvenuti appellanti dwar l-ammont pretiż mis-soċjeta' appellata,³⁷ dan l-argument tal-konvenuti appellanti lanqas m'hu ser jintlaqa'.
66. L-aħħar argument li tressaq mill-konvenuti appellanti f'dan l-aggravju tagħhom huwa li “kienet ir-responsabbilita' tas-soċjeta' attriċi mhux biss li tipprova b'mod ċar il-pretensjonijiet tagħha tal-kreditu fil-konfront tas-soċjeta' konvenuta, iżda wkoll li tindika b'mod ċar kull fattura minnha esibiti għal liema negozju partikolari jirreferu billi jallaċċjaw kull fattura mal-Order / Quotation number jew man-numru

³⁷ Fir-risposti għuramentati rispettivi tagħhom il-konvenuti appellanti qalu li l-ammont pretiż mis-soċjeta' appellata m'huwix dovut – ma kkontestawx l-ammont mitlub minnha.

ta' fuq id-dokument tal-konsenja u mhux baqgħu m'għamlu prova ta' xejn dwar dan..."

67. Huwa minnu li s-soċjeta' appellata ma rnexxilhiex tidentifika l-ammont dovut mis-soċjeta' appellanti u dak dovut mill-konvenut appellant Raymond Farrugia. Madanakollu, kif ingħad aktar 'il fuq, l-atti proċesswali juru b'mod ċar illi s-somma pretiża mis-soċjeta' appellata fir-rikors ġuramentat tagħha – jiġifieri l-ammont ta' Lm25,692.84 ekwivalenti għal €59,848.22 – hija, fil-fatt, dovuta kemm mis-soċjeta' appellanti kif ukoll mill-kjamat fil-kawża Raymond Farrugia. Jiġi osservat ukoll li kemm is-soċjeta' appellanti kif ukoll il-kjamat fil-kawża Raymond Farrugia ma ressqu l-ebda eċċezzjoni f'dan is-sens quddiem l-ewwel qorti. Lanqas ma kkontestaw b'fatti u provi li s-somma oriġinarjament pretiża m'hijjex dovuta għajr li eċċepew fir-risposti rispettivi tagħhom li ma kien hemm l-ebda ammont dovut minnhom.
68. Fil-fehma ta' din il-qorti l-ewwel qorti għalhekk waslet għal konkluzjoni ġusta meta ddikjarat li l-konvenuti appellanti għandhom jiġu kkundannati jħallsu solidalment l-ammont pretiż mis-soċjeta' appellata.
69. Għar-raġunijiet mogħtija, dan l-aggravju wkoll mhux ser jintlaqa'.
70. Għaldaqstant, u għar-raġunijiet mogħtija, din il-qorti tiċhad l-appell tal-konvenuti appellanti u tikkonferma kemm is-sentenza tal-ewwel qorti tat-12 ta' Jannar, 2016 kif ukoll id-digriet mogħti mill-ewwel qorti tal-15 ta' Lulju, 2015 *in toto*.

71. L-ispejjeż, kemm tal-ewwel istanza kif ukoll ta' dan l-appell, jitħallsu mill-konvenuti appellanti.

Mark Chetcuti
Prim Imħallef

Giannino Caruana Demajo
Imħallef

Anthony Ellul
Imħallef

Deputat Reġistratur
rm